МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВIАШАГIКХЕТА!

СЕРДАЛО
свет

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай областнойн Грозненски городскойн комитетний а Нохч-ГIалгIай АССР-а Лакхехьарча Совета а орган

КIиранди
30
АВГУСТ
1959 ш.
№ 70 (2282)
Мах 20 кап.

Хьайбашта Iа доаккхилга чехкка кийчъе

Коммунистически парте а Советски Iаьдало а вай социалистически мехка баха берригa а къахьегамхой дуачоа, тIадувхачоа, леладечоа паргIата бахара, уж шедола хIама шортта хургдолча, иразерча коммунистически обществе бигара беча боккхача балха юкъе доккха дакъа лоацаш да хьайбаш дебадар а царгара доалача беркатаца — даьттаца, шурийца, дулхаца берригача мехкара къахьегамхой Iалашбар а.

ХIара сага сина лаьрхIача дулхи, даьттеи, шуреи яккхара гарггарча шерашка США-на тIехьакхе деза вай, аьнна коммунистически парте юртбоахама къахьегамхошта хьалхашка оттадаь сий дола декхараш, социалистически яхьаца доккхий толамаш а доахаш, хьинаре кхоачашдеш боахк вай мехкара къахьегамхой.

Укх шера хьалхарча ах шера вай паччахьалкхено юртбоахама къахьегамхошкара ийца дулхи, шуреи 1953 шера ийцачул дулх 3-ззеи, шура 2,5-ззеи дукхагIа я. 1953-ча шера вай берригача мехка кийчъяь силос 32 миллион тонн хиннаяле, 1958-ча шера кийчъяьр 148 миллион тонн я, цунца 108 миллион тонн хьажкIий силос а йолаш.

Хьайбаш дебадара а цар луш йола продукташ дукхагIа хилийтара а дикка доккхий толамаш вай Нохч-ГIалгIай республика юртбоахама къахьегамхоша а даьхад. Укх шерарча хьалхарча пхе бетта, соахкарча шера цу ханаца нийсдича, совхозашкареи, колхозашкареи доахан 10,5 ззари, хьакхарч 10 эзари, жа 33 эзари тIакхийттад.

Хьайбаш дебарга хьежжа лакхденнад царех доалаш дола беркат а. Укх шерарча хьалхарча пхе бетта, соахкарча шера цу хана енначул, шура 2300 тонни дулх 3400 центнери дукхагIа деннад.

Даьхача толамех салоIам а баь цунца са тедеш а болх мелболийташ а яц советски наьха оамал. Хьайбаш дебадари царгара доагIа беркат дIахо а мамогга лакхдари да вай республика юртбоахама къахьегамхоша, укх шера юххе хургйолча ССКП ЦК Пленума сийна тIайийцача социалистически яхьа декхараш. Уж декхараш кхоачашдара хьайбашта шортта дика доакъар Iалашде а Iа даккха дIайха хургдолаш дика кхийш тоаде а, хIаьта уж кхоачам болаш доацача моттиге цIена кхийш а кхы хьайбашта эша гIишлош а хьалъе еза.

Хьайбаш IантIехьа дика Iалашдар, вай берригача мехка боккха лоархIам болаш хилар кхета а деш, из болх дика кхоачашбеш совхозаши колхозаши вай республике дукха а я.

«Ингушски» совхоза № 4 йолча отделене хьайбаш леладеча болхлоша ССКП ЦК Пленума сийна шоаш тIайийца социалистически декхараш толамца кхоачашдаьд. Цар планах 3500 тонн силос йолла езача 3600 тонн дикача силоса еллай. ДIаелла силос, Iай тIаувза езаргйоацаш, хьайбашта Iа даккха кийчдаьча кхийштеи кхыча гIишлонаштеи юхе еллай. Еррига а дIайолла лаьрхIар 5000 тонн я. царех дукхагIьяр хьажкIий силос а йолаш. Цул совгIа, аргIаш а даь кийчъяь дIаоттаяьй цар 1000 тонн гаргга йол, 300 тонн ча, планах хьайбашта лаьрхIа фуъ.

Хьайбашта доакъар кийчдеча болх дика барца белгалбаьлар, йол а силос а хьаькха Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутата Гуноева Iумара кулгал деш йола шоллагIа тракторни бригада, 3000 тоннал дукхагIа силос хьаькха комбайнераш Батыжев Салауди, Цантроев Мурад, комбайнашкара силос дIайоллача из дIакхухьаш дийнахь 18—25 рейс яь шофераш Арсамаков Iиса, Гуноев Iаьла, Узиев Юсап, силос йоллача болх беш бола болхлой Гуноев Султан, Гардалоев Салауди, Чабиев Салауди, иштта кхыбараш а.

Кхийшта а кхыча хьайбай гIишлошта а дика ремонт а еш кIир а тохаш, царна юхье силос а кхы доакъар а кийчдеш, Iана тIехьа хьайбашта дика кийчо еш ба Гвардейски совхоза хьалхарча отделене, Назрановски совхоза Аьлти-Юртарча отделене, иштта дукха кхыча совхозий а колхозий а къахьегамхой.

Цхьабакъда, Iана тIехьа хьайбашта кийчо яр эсала леладеш, из болх берригача мехка а наха а мел лоархIам болаш ба дика кхета ца деш ба цхьайолча совхозий а колхозий а кулгалхой.

Первомайски район хьайбаш леладелга керттера гIулакх долаш район я. Цу района а районерча дукхагIа йолча колхозий а кулгалхоша хьайбашта Iана доакъари уж чудохка моттиги кийчъяра ледара болх бу. Цу районе планах кийчъе езачох силос кхоалагIа дакъеи йол пхелагIа дакъеи мара кийчдаьдац.

Орджоникидзе цIерахча колхозо ше кийчъяь силос а Iана хьайбаш леладергдолча моттигашка гаьна, довкъашта тIехьашка, кийчъяьй. Иштта во лел доакъар кийчдара балхаш «Заряи» «ДоттагIали» яхача колхозашка а Асланбек Шерипова цIерахча колхозе а.

Iана хьайбаш чудоахкаде лерхIача кхийшта а кхыча моттигашта а ларттIа тоаеш болх баь бац. Тоаяь йистеяьннарг лерхIа помещенеш а мухи шелали чуйоагIаргйолаш оагIоши, ладар чудоагIаргдолаш тховнаши долаш я. Цул совгIа фермай кхийшкеи коашкеи ара ца доаккхаш дукха кхои нувхаши а латт.

Цу тайпара кхоачамбоацараш кхыча районий совхозашкеи колхозашкеи а да.

ЦIаькха а ала деза, вай мехка беррига боахам тоабалара а, беррига а къахьегамхой хьайбай продукташца Iалашбара а, мохк социализмера коммунизмо бигара а хьайбаш дебадари цар луш йола продукташ лакхъяри Iалаьмате боккха лоархIам болаш хилар. ССКП райкомий, райисполкомий, совхозий, колхозий, кулгалхой декхарийла ба цу балха ларттIа доал до.

Хьайбашта доакъар кийчдара Iана эшаш йола помещенеш тоаяра, хьалъяра къаьстта бригадаш хила еза кхоачамболлаш тракторараш, комбайнаш, автотранспорт, кхы йола техника а йолаш. Цу бригадашта керте дикагIа бола болхлой оттабе беза, ледарло лелаераш дIа а баьха. Балха юкъе керда балха формаш яхьа а социалистически яхь йоаржае а еза. Политически агитационно-массовии болх лакхбе беза.

Районашка, совхозашка, колхозашка цу балха эша техника а кхы мел дола хIама а шортта долаш да, ларттIа доал дар мара кхы хIама ца эшаш.

100 миллион пунт оренбургски ялат

ОРЕНБУРГ, 27 августе. (ТАСС). Йоачаш бахьан этта халонаш эша а еш, ялат кхедеш бола къахьегамхой чуийнна паччахьалкхенна ялаташ дIалуш боахк. 25-ча августе цар паччахьалкхен амбарашка дIаденна ялат 100 миллиони 120 эзари пунт да. Ткъаь ялх районерча колхозашкеи совхозашкеи, планаш кхоачаш а яь, планал совнагIа ялат дIадала декхараш тIайийцад.

ТIаозаш латт оренбургски ялат. 105 миллион пунт ялат паччахьалкхенна дIадала гарга ба юрта боахамера къахьегамхой.

БIаь пунт кIа даьннад баьх долча лаьтташ тIара

КОКЧЕТАВ. (ТАСС). Соахкарчул вогIа доацаш ялат дика хьийкъад баьх долча лаьтташ тIа. Дукхача районашка хургда аьнна хийттачул дикагIа хургда ялат. Арык-Балыкски районерча «1-е мая» яхача юртбоахама артела колхозникаша хIара гектара тIара 17,5 центнер кIа даккха дош деннадар. Шоай дош кхоачашдир цар. Юккъера лаьрхIача баьх долча лаьттай цхьан гектара тIара бIаь пунт кIа йоаккх.

СССР Министрий Совета Председатела Н. С. Хрущева ФРГ Федеральни канцлерга К. Аденауэрга яхьийта ПОСЛАНИ

ФРГ-е вагIача СССР посола нов. А. А. Смирнова 19 августа ФРГ кхыча мехкашцарча гIулакхий Министерствога тIолла федеральни канцлерга К. Аденауэрга дIаелар СССР Министрий Совета Председатела Н. С. Хрущева яхьийта послани.

Ший послане тIа Н. С. Хрущева белгалду, СССР-ан ФРГ-нен юкъера гIулакхаш хIанз эргадоалача ханага кхаьча хилар. Керттерча даькъе идеологически гIулакхий хьакъехьара тайп-тайпара уйлаш шинна а мехка юкъе йоллашехьа а вIашний юкъера гIулакхаш тоаде а тешам оттабе а йиш йий-хьогI вайга яха хаттар да хIанз эттар, яхаш язду нов. Хрущева. Идеологе хьакъехьа тайп-тайпара уйлаш массаза хила а хиннай кург а я, яхаш белгалду Н. С. Хрущева, хIаьта вай ханахьа цхьанна а нийса кхетам болаш волча сага дага дац уж тIемаца дIаяха еза аьнна.

ДоттагIленца гIулакхаш лоаттаделга цу тайппара дIадех вай паччахьалкхений экономически кхашташа а, йоах дIахо Н. С. Хрущева. Экономически бувзамаш чIоагIа хилар вай шин мехка массаза а гIойле йолаш хиннад. Вай конкурентащ хиннадац, вай мехкий экономико шоайла новкъостал да а даьд, дIахо де йиш а я. Экономически гIулакхаш леладича СССР-а а ФРГ-ена а гIойле йолаш хургдар, вай халкъий хьал кхы а чIоагIагIа тоадергдар, яхаш язду Н. С. Хрущева.

Реванша а доазонашта ревизи яра а никъ лелабеш бола нах ФРГ болаш хилар халахеташ белгал а доаккхаш, Н. С. Хрущева язду, уж нах гIулакхах кхеташ бац яхаш. Авантюристически политика юха а хьоаярна дола хьалаш дикагIа а доацаш, вогIа да хIанз. Къаьст-къаьста германски шин паччахьалкхе йолаш хилар харцо йиш йоацаш дола бакъдар да, хIаьта из бакъдац яхилга дош доацар а да.

ФРГ низ бола эскар вIашагIтоха безам болаш хилар белгал а деш, Н. С. Хрущева язду, ший ерригача экономически торонех пайда ийцача а беррига нах чулаьцача а ФРГ-ега йиш хургьяцар низаген чIоагIален диллача тха эскарца а тха союзникий эскарашца а нийслургдола эскар вIашагIтоха. Кхыметтел ший беррига союзникаш а тIехьа лаьрхIача а нийслургьяцар из тхоца низа а чIоагIала а. Кхераве гIерташ ше из дувцаш ца хилар белгалду Н. С. Хрущева. Из ца хьехадича а вайна шинна а кхоачам хиллал бIаргадайнад масса тайпа унзара суртащ. ХIанз хаддаза социалистически мехкаш легIаухаш латтача хьалашка къовсам болаш дола дешаш Малхбузен Германерча милитаристско-реваншистски гIозарашта, хетаргахьа, ловча тайпара тIемашца къестаделга ше шийна теха валара а ший мохк хIалакбара а нийсса да.

Къоастадаьза латта дешаш къоастадара дола наькъаш ше доашхаш Малхбузен Германенен социалистически мехкаштен (цу тайппара кхымел долча мехкаштеи) юкъера доттагIлен машара гIулакхаш хьалдаьцача экономика кхы а дукхагIа дегIайоалае а шоай халкъий вахар тоаде а йиш хургхиларах ше тешилга дIахойт Н. С. Хрущева.

Нов. Хрущева белгалду, ФРГ-нен социалистически мехкаштеи, социалистически дараш доацаш кхы мел долча мехкашта а, юкъера машар бахьан долаш дикача хоалахой гIулакхаш оттадара а цхьана къахьегара а йолча цу торонах пайда эцара новкъарле еш дараш хIанзалца дIадаханза дола шоллагIча дунен тIемах юхедиса гIулакхаш хилар. Царех цаI да Германеца машара договор да хилар. ТIемах юхедиса гIулакхаш дIадахаро ерригача паччахьалкхенашта пайда лургба, йоах СССР-а Министрий Совета Председатела. Германеца машара договор дарах пайда дукхагIа эцаргбар немецки халкъо.

Машара договора кулг яздара деша хьакъехьа ФРГ правительства лаьца никъ ше бувцаш, Н. С. Хрущева язду малхбузен-германски правительствос лелаеча политико Германи вIашагIтохара гIо ца дарал совтIа, кхы тIа а дукхагIа вIоаргду германски шин паччахьалкхенна юкъера моастагIал.

Тхо чIоагIа дог тийша да, йоах Н. С. Хрущева, Германеца машара договор даро Германи вIашагIтохара хьакъехьара дош къоастаделга цхьан практически наькъа тIа доаккхаргхиларах.

Нов. Хрущева бакъахьа ларкIаьц США-и, Англеи, Францеи, СССР-ен вIашагIтоха еза Германи яха предложенеш. Германски шин паччахьалкхенах цхьаннена низ бара тIахьехам белга хургдар цунах. Тхо къаьстта дукхьала да, йоах Н. С. Хрущева, немций чурча гIулакхашта юкъе тIертара.

Аденауэрга ше дахьийтача къамаьла юкъе СССР-а Министрий Совета Председатело йоах, нагахьа санна немецки халкъа хьашташ лоархIаш а мохк бийкъа латташ хилар кхы а дукхагIа гаьна даккха безам боацаш а хьо вале, германски шин паччахьалкхе гарга озаргйола наькъаш дохкаргдолаш йола шинна а паччахьалкхен юкъара органаш вIашагIйохка езар. Германи шин дакъа йийкъа ца лоаттаяра дика форма яр. Н. С. Хрущева хетачох, ГДР-а конференци вIашагIйолла, аьнна енна предложени, цхьабакъда, йоах Н. С. Хрущева, из шун шоай чура гIулакх да, ГДР-ен ФРГ-ен гIулакх да.

Германи вIашагIтохара дешага практически хьажара ФРГ правительство духьала хиларах лаьца ше дувцаш, Н. С. Хрущева йоах: мохк вIашагIтохара ечул дукхагIа йоаккхо федеральни правительства бундесвер ядерни ракетни герзаца кийчъяра планий ю, аьнна хеталу. СССР-а Министрий Совета Председатела цIаькха а дIахойт Аденауэрга бундесвер ядерни ракетни герзаца кийчъярах ФРГ-нен Германи вIашагIтохара программа чакхъяккхардеи кхераме йола тIехье хургхилар.

Германена лоаллаха ядача паччахьалкхенашта юкъера доттагIлен гIулакхаш тоадергдолча а чIоагIдергдолча а наькъа духьала мел латта, тIом хьоабе мегаш дола хIамаш цу новкъара дIадахара Аденауэра ший оагIонгахьара ший низ кхоачаш мел дола хIама дергхиларах ше дог тийша волга дIахойт Н. С. Хрущева. Нагахьа санна тха дог тешилга а ца йоалие, хIаьта шо цу нийсача новкъа а ца долхе, йоах дIахо СССР-а Министрий Совета Председатела, тIаккха хьалхагIе а шоана дIахар деза сона,— боагIаш бола соцам бе а безаргба тха, хIаьта ГДР-ца машара договор а дергда оаха. Н. С. Хрущева язду, СССР-ар хьоккхам эца а из договор де а тIахьехаргда гитлеровски Германена духьала тIом баь церрига мехкаш, яхаш.

Ший послани чакхйоаллача Н. С. Хрущева язду, США президентаца кастта хургдолча къамаьлий СССР-е боккха лоархIам беш хилар. ВIаши гIойленаш яргйола решенеш елга вIаштIехьа даккхара мел эшаш дола хIама долаш хиларах ше дог тийша волга а, хIаьта эшаш дар шинна а оагIоно из гIулакх хьаллоацилга мара кхы хIама ца хилар а, дIахойт нов. Хрущева. Барт вIаштIехьбаккхарна хиланза дарг мел доаца хIама дергда Советски Союзо ший оагIонгахьара. Хетаргахьа, язду Н. С. Хрущева, хIанз йолаш йолча шин блока политикана юкъе исторически эргало йоалача дIакхаьчад вай — къоастадаьза диса дешаш дIахо хийра ца доахаш ерригa паччахьалкхенаш машарца яхилга гаргаоза а меттахоаладе а йиш йолча хьалата.

Тайп-тайпарча къамех бола кагирхой ба Грозенрча № 1 йолча технически училище дешаш бараш. Царна юкъе дуккха нохчий а гIалгIай а ба.

Дика дешаш белгалваьнна ва промышленни оборудоване слесара говзал Iомаеш вола Асламбек Абдумуслимов. ХIанз из штатни практиках Грозерча химически заводе болх беш ва.

Сурта тIа: Асламбек Абдумуслимов практиках.

ЗАСОРИНА сурт.

Тепловозаш ханал хьалха тоадаьд

ССКП Центральни Комитета Кхайкарал шоаш дувцаш лоаццача хана керда даьхкача «ТЭ-3» яхача тепловозашта ремонт е дош делар Грозерча тепловозни депо болхлоша. Шоай дош цар кхоачашду.

24-ча августа ремонт е дIаоттабир кхоъ тепловоз, хIаьта царех цаI дукха къахьийга тоабе безаш а бар. Царна ремонт еча хана болхлой низаш нийса дIа-юха а оттадаь, мел эша материал Iалаш а яь тIехдика балха хьокхамаш даьхад нов. Зибров мастери нов. Плохотнюк бригадири волча цеха болхлоша. Графикал дуккха а хьалха тоадир цар тепловозаш.

Къаьстта дика къахьегарца белгалбаьлар слесараш нн. В. Приоров, В. Кулинкин, Н. Ярославский, И. Голушкин, иштта кхыбараш а.

Укх деношка тIехдика хьокхамаш доах локомотивни бригадашкарча болхлоша. Духхьала укх бетта хьалхарча ткъаь дийнахьа планал совгIа 260 еза поезд дIа-юха а йигай, царца 250 эзар тонн мухь дIа а бихьаб, хIаьта 72 тонн доагам кхо а даьд цар.

Машиниста нов. Чмыховси цун помощника нов. Платоновси цхьан рейсах дIайигача поезда тIа нормал совгIа 2730 тонн мухь бар.

Керда къахьегама толамаш даха лаьрхIа я Грозера локомотивни депо коллектив.

АНОХОВ.

Хьайбаш диза хургда

Кабардино-Балкарски АССР Эльбрусски районерча Ленина цIерахча колхоза къахьегамхоша укх шера дуккха дукхагIа дулх, тха, кхыйола хьайбаех йоаха продукташ яха дош деннад. Из декхар кхоачашдулургдац шортта кхоачам хургболаш доакъар Iалаш ца дича. Цудухьа дикагIа йолча бригадашеи звеношеи дукха теркам тIабохийт хьайбаш тайп-тайпара долча доакъарашца Iалашдара. Укх шера 10 эзар центнер йоли дукхагIа долча даькъе хьажкIаш а йолаш 20 эзар центнер силоси кийчъе еза колхоза.

Укх шера буц дика хиннай. Дикача баьцо хьалйизай йоккхий аренаш. КIаьд ца луш цон хьокхаш я Толгуров Рамазан керте латта полеводчески бригада. Цу бригада мангалхоша хIанзалехьа а 236 гектар йол хьекхай. ХIама ца эшшаш из еррига йол вIашкатеха яьннай.

Дика къахьегама толамаш даьхад шоай норма 1,5—2-зза кхоачашъеча бригада членаша мангалхоша Узденов Асхата, Залиханов Махьмада, Динаев Хьасана.

Царел тIехьа бусаш бац баьцах силос йолла колхозникаш а. 580 тонн план йолча 600 тонн силос еллай цар. ССКП ЦК-а хургйолча Пленума сийна яхь а лоаттаеш, дикача доакъара 315 тонн кхы тIа а кийчъе дош деннад цар. Сийленца кхоачашду цар шоай декхар. Геттара дика болх бу мангалхоша Узденов Махьмадеи Гемуев Масходеи, силоса хьекха доакъар чуэцача Афашокова Хамисатеи, Эдаков ИсмаIалеи. Кхийнаращца цхьана бригаде къахьегаш ба школьникаш а — Былымски юкъерча школа дешархой. Дика болх бу доакъар тIаккухьача М. Толгуровси М. Кулиевси.

(26-ча августе арадаьнна «Кабардино - Балкарская Правда»).

Баку—Красноводск паромни переправа йилла йолаяьй

БАКУ, 24 августа. (ТАСС). Бакуи Красноводскеи Каспийски форда малхбузехьареи малхбоалехьареи бердаш вIашагIхоттаргдолаш паромни переправа йилла йолаяьй. Бакурча порте кхерах сунт тохаш латт. Цо 15 эзар квадратни метр йола участок фордах хьахоадаергья. ХIанз дIаюкъаш латтача цу участке переправана тIадоагIаш дола машиннаькъаш доахаргда. Паромни переправа хьалъеча балхашта юкъе доагIа причалаш а шоашта тIа берда тIара парома тIа увттаергйола механизмаш а йолаш дола 70 метр дIаьха болата тIаьш а дахкара балхаш.

Бакунеи Красноводскаи юкъера паромни переправа дунен тIа эггара йоккхагIчарех хургья. Цига леларгдолча комфортабельни грузопассажирски кемаша цкъа дIа-юха долхаш 440 километр никъ бергба. 2250 тонн гаргга мухь тIаботта йиш йолча царех хIара парома борта тIа ткъаьитт йиъ соа йолча е 56 ши соа йолча вагонех латташ йола машиннаькъа состав а тIаоттаергья, цул совгIа 300 пассажир а тIахоавергва; царна цига дика каюташ а, салон а, кхы мел эшар а хургда. Иштта доккхий дале а хIанз Каспийски форда тIа лелача грузовой кемаел дуккха а чехкагIа леларгда паромаш. Бакура Красноводске дIа а юха а, порташка тIера мухь Iобоассабар а тIаботтар а дIалаьрхIача, цу кемаел 3-зза сихагIа гIоргда уж.

Паромни переправа йиллар бахьан долаш Каспе малхбузехьарчеи малхбоалехьарчеи бердашта юкъе лела ца дезаш флота доккха дакъа мукъа а даргда портий болх дуккха а тоа а лургба. Семилетка чакхйоалаш переправе болх беш диъ паром хургда.

Китайски Халкъа Республика правительственни делегаци Москве яр

СССР правительствос хьехарах 27-ча августе Москве енай Китайски Халкъа Республика правительственни делегаци. Делегацена керте ва Китайски Халкъа Республика паччахьалкхен совета премьера заместитель вола Си Чжун-сюнь. Делегацеца 35 саг ва.

(ТАСС).

В. И. Ленина дерригача гулдаьча йоазоний 4-гIа том

ССКП ЦК-арча марксизма-ленинизма институто кийчдаь а Госполитиздата арадаьккха а дола В. И. Ленина дерригача йоазоний 4-гIа том арадаьннад.

1898 шера денз 1901 шера апрель беттага кхаччалца В. И. Ленина яздаь йоазонаш долх цу тома юкъе. Царех дукхагIа дараш СибарегIарча ссылке яздаь да, вожаш — Псковеи «Искра» яха газет доазол дехьа вIашагIдоллача ханеи яздаь да. Цу шерашка В. И. Ленина чIоагIа болх баьб кердача тайпара йола пролетарски парти хьаеш, партийни программа лардаш увттаеш, Россерча а дерригача дунен тIарча а ревизионизма духьал къовсам лоаттабеш.

«Рынкай теорех долча дешах йола заметка», «ЦIаькхаз а реализаце теоре дешах», «Юрта боахамера капитализм», «Г. П. Нежданова денна жоп» яхача 4-ча тома юкъе яхача статьяш тIа В. И. Ленина чIоагIа критика ю «легальни марксисташтеи» капитализма кхыболча апологеташтеи. «Россера социал-демократаш духьал хилар», «Эрсий социал-демократе бовзаш бола лостам» яхача а кхыйолча а статьяш тIа Владимира Ильича гучайоакх «экономистий» оппортунизм, Малхбузерча Европе ревизионизмаца цун йола гаргало хьахьокх.

4-ча тома юкъе долх «ЛоархIам бола дош», «Вай гаргагIара декхар», «Вай программа», «Вай парте программа проект» яха а кхыдола а йоазош. Цу йоазош тIа Ленина къоастаду парте декхараш, цун программа лардаш, из хьаяра план. Тома юкъе яха дуккха статьяш Ленина хIама гучадоаккхаш йола публицистика дика хьахьокхаш я. Дуккха болча наьха сакхетам сомабаккха лоаттабеча къовсаме боккхача лоархIаме лийрхIай цо из публицистика. Эггара хьалха кепа тохаш да, тома юкъе дода «Струвеца беча барта проектах» яха йоазув.

Тома тIа я йоккха Iилма — справочни отдел.

(ТАСС).

Баьх долча лаьтта йиллача совхозе В. И. Ленина дегIа памятник

АКМОЛИНСК. (ТАСС). «Заречный» яхача баьх долча лаьтта йиллача совхоза парке Коммунистически парти вIашагIъеллача а Советски паччахьалкхе хьаьлча а В. И. Ленина памятник дегIад. Памятник дегIача майдан тIа митинг хилар. Баьх дола лаьтта карадерзадаьраша памятника кIийлен тIа зизай курсаш ехкар.

Советско-Гвинейски документашта кулгаш яздар

24 августа Йоккхача Кремлевски Двореце «Советско-Гвинейски коммюникена» а «экономически технически гIулакхаш леладарах йолча Советски Социалистически Республикай Союза правительстванеи Гвинейски Республика правительстванеи юкъерча Соглашенена» а кулгаш яздир.

Коммюникена кулгаш яздир: СССР Министрий Совета Председатела хьалхарча заместитела А. И. Микоянеи Гвинея Национальни собране Председатела, Политбюро члена, демократически парте политически секретара Сайфулай Диаллоси. Соглашенена кулгаш яздир: СССР Министрий Совета кхыча мехкашца экономически бувзамаш леладеча Паччахьалкхен Комитета председатела С. А. Скачковси Сайфулай Диаллоси.

(ТАСС).

ТАСС-а хоам

Укх шера 19-ча августе Канадски правительствос Москверча ший послага гIолла хабар дир СССР Кхыча Мехкашкарча ГIулакхий Министерствога, ВIашагIкхийттача Штаташкара ший гIулакх даьлча официальни визитах Канаде воалургвацар-теш Н. С. Хрущев, аьнна.

21-ча августе канадски посол тIа а ийца, Канада правительствога дIаала, аьнна, ер жоп делар СССР Кхыча Мехкашкарча ГIулакхий Министр волча А. А. Громыкос:

«СССР Министрий Совета Председатель Н. С. Хрущев ВIашагIкхийттача Штаташка хинначул тIехьагIа Канаде вIоагIилга дулургдацар-теш, яхача дешах хетта аз дIахойт, Н. С. Хрущева США визит йистеяьнначул тIехьагIа Советски правительства керте латтар юкъе хиланза варгвоацаш Iалаьмате боккхача лоархIамера а тIехьадаха йиш йоацаш а гIулакхаш да, де аьнна хьалхе а денз лаьрхIа а долаш. Из бахьан долаш хIанз укх сахьате Н. С. Хрущев Канаде воагIилга вIаштIехьадаргдац.

Советски правительствос баркал оал канадски правительствона официальни визитах СССР Министрий Совета Председатель Канаде вар ловш из хиларах».

ПАРТИЙНИ ВАХАР

Агитатораш парторганизаце тешаме новкъостий ба

«Сталински областерча къахьегамхошта юкъерча массово-политически балхахи из тоабарахи» бола ССКП ЦК соцам — ССКП XXI съезда решенеш толамца кхоачашъяра, коммунизма уйланца къахьегамхой идеологически кхетабара лоаттабеча къовсама бокъонца йола программа я. Вай партен Центральни Комитето ССКП Сталински обкома енна указанеш, хІара коллектив, хІара саг семилетка кхоачашъеча йоаггІаш йола моттиг хьа а лаьца дІаоттавара декхар тІадожаш йолча ерригача парторганизацешта а йоагІаш я.

«Красный Молот» яхача завода партийни организацес ше маярра кхета а яь, бокъонца йола балха программа а лаьрхІа тІаийцар уж указанеш. ХІара цехе хиннача партийни собранешка хоадам болаш дийцар массово-политически болх тоабара дешаш, хІаьта цу хьакъехьа боагІаш бола соцам а бир. ХІанз коммунисташ партсобраней решенеш кхоачашъеш ба.

БоаггІача тайпара пайда а эцаш из болх дІабахьа вІаштІехьа даргда цу балха юкъе дукхагІа агитатораш чуозарга хьежжа. Цу гІулакха теркам а баь завода парторганизацес агитаторий коллектив дикагІа опыт а болх дикагІа бе торо а йолаш болча агитаторашца чІоагІъяьй.

Завода агитколлективе хІанз 158 агитатор ва, царех 101 коммунисти 23 комсомолеци а волаш. ХІаьта 123 агитатор лакхереи юкъереи образовани йолаш ва. Цул совгІа, царех 62 инженерно-технически болхлой а ба.

Агитколлективашта кулгалде, болх дика вІашагІболла могаргдола, массово-политически балха опыт йола мугІарера коммунисташ а оттабаьб завода парткомо. Царца семинараш а еш царна теоретическии методическии новкъостал а ду.

Дукха ха йоаццаш завода берригача агитаторий семинар яр. Семинар хилар беседа хьисапе, агитатороша хьаттачоа жопаш телара формах. Агитатораш хинна ца Іеш городерча кхыча организацей (совнархоза, торготдела иштта кхыйолча организацей) кулгалхой а бар семинаре. Цига дийцар городерча торговлех, ворхІ шера чухь республикера машиностроени дегІайоалае лаьрхІа хиларах, балха ди ворхІ сахьатага кхаччалца лоацдаь хиларах, металлаца а кхыча бедалца а завод Іалашъярах лаьца. Завода директора нов. Колесниковс дийцар къахьегама овсарле лакхъяра наькъаши, завод ворхІ сахьат долча балха денга яларца дувзаденна завода коллектива хьалхашка латта декхараши.

Цу тайпарча семинарех боккхз пайда а боал, агитаторий кхетам лакх а бу цар.

ТІеххьарча хана дикка тоабеннаб массово-политически болх заводе. Политически балха юкъе эза я ерригa сменаш, ерригa коллектив.

Дика а боаггІача тайпара пайда эцаш а дІахьу из болх 1-чеи, 2-чеи, 4-чеи, 11-чеи цехашка (агитколлективай кулгалхой нн. Сорокин, Ващенко, Вайцицкий, Морозов).

Дукха ба заводе дика агитатораш а. Де доаггІаш ду стерженевой цеха коллективо агитатора нов. Бервинова сий. Цун беседаш ладувгІа дог доагІаши цеха гІулакхашцеи, коллектива декхарашцеи бувзам болаши цехаи заводаи хьалхашка латта боахамеи политическии декхараш кхоачашдара наькъаш къаьгга гучадоахаши хул.

Иштта дика лелабу агитационно-массови болх агитатора, № 2 йолча цеха токара нов. М. Макалина а. Из керте латта бригада коммунистически къахьегама бригада яха сийлен цІи яккха къовсам лоаттабеш я.

Иштта кхы а ба заводе шоай декхараш дика довза а довзаш, лерттІа политико - массови болх лелабеш бола агитатораш.

Болхлошта хьалхашка каст-каста къамаьлаш ду цахий кулгалхоша, республикерча, городерча, районерча партийнии, советскии, боахамеи кулгалхоша.

Дийнахьарчеи сайранарчеи сменашта бетта шозза политинформаци еш. Политинформацеш еш завода кулгалхошеи, парткома членашеи, дикагІа болча пропагандисташеи, агитаторашеи.

Дукха ха йоаццаш ерригача цехашка ССКП ЦК-аи СССР-а Министрий Советеи школаш-интернаташ шеръярах болча соцамаи, ССКП ЦК-а соцамга хьежжа производственнии, торговии, строительнии предприятей первичнии парторганизацешка администраце балха контроль лелае вІашагІъехкача комиссештеи хетаяь политинформацеш йир заводе. Уж информацеш йир парте Ленински райкома секретарашеи, отделий заведующешеи, инструкторашеи.

ХІанз къаьстта чІоагІа теркам тІабахийтта, кІоаргга ССКП ЦК-а июньски Пленума решенеш Іомаеш ба завода болхлой. Пленума материалаш духхьала йийша ца Іеш, лекцеши докладаши а еш.

Агитационно-массови балха юкъе къаьстта моттиг дІалоац тха лекционни пропаганда. ХІара цехе тайп-тайпарча темаех еш лекцеш. Укх шера дІабахача ворхІ бетта 140-нел совгІа лекци йийшай заводе, царех аханел дукхагІа яраш ССКП XXI-ча съезда решенешта хетаяьи 53 лекци технически прогресса хетаяьи а йолаш.

Бакъда, цхьадола кхоачамбоацараш а да тха агитационно-массови балха юкъе. Бийсанарча сменех болх беча болхлошта юкъе боагІача тайпара из болх дІабахьа вІаштІехьадаьннадац хІанзалца. Цудухьа завода № 14 йолча цехе мелагІа лелабаьб из болх. ХІанз парткоми цеха партбюрои торонашка а хьежа из болх тоабара де мел дезараш деш я.

И. ЛИТВИН,
«Красный Молот» яхача завода парткома секретара заместитель.

Малхбоален-Казахстански область.

«Передовой» яха ялатий совхоз — Малхбоален Казахстанерча боахамех бокккагІа бола боахам ба. Цу совхозерча къахьегамхоша дош деннад пачхахьалкхенна ялат дІадалара план 1-ча сентябре кхоачаш а еш, Даьхен амбарашка 95 эзар центнер ялат дІачудала, аьнна.

Механизатораштa юкъе социалистически яхь яьржай. Яхье баьнна наха деча балхий итогаш хІара болхлочоа дІайовзийт. Цу гІулакха чІоагІа гІодеш ва совхозера 30 агитатор.

Сурта тІа: совхоза комсомольски организаце секретарь вола Ю. Котишевский (аьрдехьа), ялат чуэцара болх тоабе аьнна йоаржаяь социалистически яхь мишта лел дувцаш воал комбайнераца Б. Кашировца.

Ф. Сальникова сурт.
ТАСС фотохроника

Дукха ха йисаяц партийни дешара шу доладала

Ханнахьа кийчо е еза партийни дешара кердача шера

Партен Назрановски райкоми первични парторганизацеши партийни дешара кердача шерага кийчлуш я. Районерча дукхагІа болча коммунисташа хІанззехьа а белгалъяьй шоай политпросвещене формаш. ДукхагІа бола коммунисташи парте боацараши раьза ба укх шера Советски Союза коммунистически парте истори Іомадеча кружоке деша.

Укх шера районе парте истори Іомадеш 9 кружок хургья. Соахка цу тайпара кружокаш 4 мара яцар. хІаьта кружокашка дешаш коммунисташ хІанзчул дукха кІезигагІа а бар.

Экономически теори, юртбоахама производства конкретни экономика Іомае раьза болаш а дукха ба районе. Цу тайпара кружокаш дукхагІа долча даькъе совхозашка вІашагІйоахка лаьрхІа я.

Цу лоархІамерча гІулакха дика теркам тІа а бахийта кийчо еш я «Назрановски» совхозеи, мельзаводеи, «Красный Октябрь» яхача кирпишкий заводеи партийни организацеш. Цу организацешка партийни дешара берригa коммунисташ юкъе эзаб, хІаьта царех хІаранена ше малагІча кружоке дешаш хургва хов. ХІара кружоке дешаш хургбарий спискаш оттаяь яьннай цига. хІаьта кердача дешара шерага кийчбалара хетаяь партийни собранеш а яьй.

Шоай торонашка а хьежа дукхагІа шоашта пайда баргбола дешара форма хержай Назрановски зооветтехникума коммунисташа а. Цар лаьрхІад юртбоахама производства экономика Іомаеш йолча семинарски занятей группе деша. Цига дешаро торо хулийтаргья царга дикагІеи кІоаргагІеи политически дешар Іомаде, хІаьта цунга хьежжа техникумера учебно-кхетама болх а тоалургба.

Районера цхьабола коммунисташи парте боацараши политшколашкеи кхыйолча партийни дешара кружокашкеи дешаш хургба.

Парте райкомои политпросвещене кабинетои дешара план а оттаяьй пропагандисташтa эша литература а хьакъоастадаьд. хІаьта кастта пропагандисташца семинар е кийчлуш а я. Кружокашкеи семинарски группашкеи занятеш ергйола пропагандисташ а кийчбаьб.

Дахача шера партийни дешара балха юкъе хинна кхоачамбоацар укх шера хурцоацаш берригa низ тІабахийта, дешара болх дика вІашагІбелла керда шу дІадоладе лаьрхІа я парте райкоми первичнии парторганизацеши.

Н. ПАШЕННЫХ,
ССКП Наьсарен райкома политпросвещене кабинета заведующи.

Дика вІашагІделла дІадоладе лаьрхІад дешара шу

Дахача шера «Ингушски» совхоза парторганизаце партийни дешара гІулакх ледара а дукха кхоачамбоацараш долаш а хиннилга гучадаьлар итогови занятеш еча хана. Из дар парторганизацес доаггІача тайпара цу лоархІамерча балха кулгал ца даьлга. Каст-каста кружокий занятеш ца хулаш юсар, пропагандисташ а занятешка ладувгІа ухараш а занятешка кийч ца луш ухар.

Къаьстта во бора болх совхоза центральни усадьбе вІашагІъелла хиннача конкретни экономика Іомаеш хиннача кружоко, Советски яхача юрта вІашагІъелла хиннача текущи политика кружоко, хІаьта совхоза 1-ча отделене (Йоккха Ачалкхе) вІашагІъелла хинна текущи политика кружок дІаязбенна нах занятешка хьа ца ахар бахьан долаш вІалла болх ца беш сецар. Цу тайпара кхоачамбоацараш кхы а цар политпросвещене балха юкъе.

Уж кхоачамбоацараш белгал а даь укх шера цІенхаштта уйла тІа а яхийта кердача дешара шерага кийчлуш я партбюро а парторганизаци а.

Коммунисташ хинна ца Іеш, берригa къахьегамхой а чІоагІа раьза ба марксистко-ленински теори Іомае.

Укх шера болх беш тайп-тайпара 8 кружок хургья тха совхозе, хІаьта совхозера берригa коммунисташ дешара юкъе эза хургба. Цул совгІа парте боацараштa юкъера активисташ а юкъе эза хургба политпросвещенена.

ХІанз кружокашка ладувгІаш хургбарий спискаш оттаяь йоалаш латт. Цар дешара боарамга а хьожаш, хІаранега шийца къамаьл а деш малагІча кружоке деша безам ба а хьожаш хьакъоастабу оаха кружокашка дешаргдараш. Кружокий занятеш хургйола моттигаш а гойтара пособеш а кийчъяьй.

Совхоза парторганизаце берригa низ тІабахийтаб хІанз дика вІаштІехьа даьккха керда дешара шу дІадоладе.

В. ЦИЦКИЕВ,
«Ингушски» совхоза парторганизаце секретарь

КРАСНОДАРСКИ КРАЙ. Крае эггара хьалха укх шера шекар делга дІадоладаьр Кореновски шекара завод я. Болхлой къахьегам аттача боаккхаш йола керда буртоукладчикаш а, автоопрокидыв а т елаш а, кхы техника а я укх шера свеклаш хьанйеш йолча пункте. Цо торо хулийт шекар доалла свеклаш чуэцилга сихденнача хана колхозашкареи совхозашкареи хІара денна 60 эзар центнерага кхоачаш свеклаш хьачуэца.

Сурта тІа: Кореновски шекара заводе буртоукладчикашца свеклаш нийсъяь дІаоттаеш боахк.

Е. Шулепова сурт.
ТАСС фотохроника

Керда завод хьалъелга эсала лел

Района халкъа боахами культурен лакхъялара, наьха вахар тоадалара боккха лоархІам болаш я Назране хьалъе йолаяь электрифицированни инструментий завод. Завод а завода юхе 5000 саг вахаргвола поселок а хьалъяра 120 миллион ахча хьахийцад паччахьалкхено.

Уж боккха лоархІам бола гІишлош хьалъе лаьрхІад 1959—1962 шерашка. ХІанз лелаш долча балхашка ладийгІача завод цу шерашка хьалъяь яла мег. Бакъда нах бахаргбола поселок, гІулакхаш хІанз санна леле, ханахьа яь йоале тамаш я.

Укх 1959 шера наха чубаха цІенош хьалдара хьахийцад 300 эзар сом. Из ахча укх шера цу цІеношка дерригa дІадохийтаргдолаш да. Цхьабакъда, завод хьалъеча а наха баха цІенош хьалдеча а болх беча болхлошта эшача цІеношка хьежача Іалаьмате кІезига ахча да из. Иштта кІезига да хьатІадоагІача шера цу гІулакха хьахийца 2 миллион сом а.

Иштта мара теркам тІа ца бохийташ уж цІенош хьалдоія, дуккха а шераш дІагІоргда завода, поселок хьалъяь ца йоалаш.

Іалаьмате во латт завод хьалъяра гІулакх гІишлош хьалъяра эшаш бола специалисташ ца хиларах. Укхаза болхлой шортта ба. Царех дукхагІбараш цхьацца говзалаш Іомае безам болаш ба. Бакъда царна уж говзалаш Іомаелга вІаштІехьадоаккхаш яц совнархоза стройуправлени, цун начальник нов. Шварцкопф а, № 3 йолча СМУ начальник нов. Измайлов а.

Специалисташ ца хилар бахьан долаш завод хьалъярга дІадахийтача 250 эзар сомах духхьал болхлойи, специалисташи арахьара тІакхувлача транспортага 10 эзар сом дахад.

Уж болхлой арахьара хьатІакхувлаш бокъо йоаццача тайпара ахчаш доа а ца деш, завод хьалъеча мел эша болхлой районе Іомабе а кийчбе а йиш йолаш бар. Цу гІулакха районе дика говзал йола массехк мастер хьалвайта мара везацар. Цу мастераша касттача хана специалисташ Іомабергба.

ХІаьта цу Іомабеннача специалисташа дІахо йодача хана къоначa болхлоех эшаш бола специалисташ а Іомабергба. Иштта практически балхаш деча кийчбеча специалистех кхоачам ца беш, вай республикерча дешара заведенешкара а бахийта беза квалифицированни болхлой, хІана аьлча, завод а поселок а хьалъяра балхаш шер мел лу уж тайпа болхлой дукхагІа безаргба.

Боккхача лоархІамера дош да завода гонахьа наькъаш дохкилга а. Техника ца хилар бахьан долаш геттара эсала лел из болх. Цу гІулакха совнархозо енна цхьа скрепери цхьа гредери мара яц, хІаьта цар ларттІа болх а бац. ЧІоагІа балхашта новкъарло еш да раствор кегаю машин ца хилар а. Иштта завода эшаш а хиланза яргйоацаш а я Карабулакера хьалйилла лаьрхІача газопровода эша турбаш а.

Нийса дац болхлошта чубаха цІенош хьалдара тІадоагІача шера 2 млн. мара ахча хьа ца хецар, хІана аьлча, завод хьалъярга хьежжа хьалъе еза болхлой поселок а кхыйола объекташ а.

Ала дезаш да уж балхаш ларттІа тоадара Назране стройучасток хила езилга, е из ца хуле, цу болхлошта бехктокхаме вола саг везилга.

ГІишлош хьалъяра эша техника, материалаш, специалисташ Іалашбара а дерригa балхаш тоадара а е еззача тайпара йоакхо е декхарийла я совнархоз а, цун стройуправлени а.

Б. ТУМГАЕВ,
ССКП Наьсарен райкома хьалхара секретарь.

Къона патриоташ гІишлош хьалъеча бахаб

Нохч-ГІалгІай мехкара дуккха къона патриоташ ба Дальни Востокеи, Казахстанеи, СибарегІеи гІишлош хьалъеча къахьегаш.

Уж бахаб цига, шоаш раьза а хинна, комсомольски путевках семилетка программа кхоачашъе.

Дукха ха йоаццаш Ачинск яхача городе йода къоначa гІишлош хьалъерий группа. Царна юкъе ба плотникаш Бородумин Алексей, Андреевский Виктор, Оборемко Владимир, дуккха кхыбараш.

С. ТЕМЕРБУЛАТОВ.

Хьалхле Калиновски юртсовето яьккхай

Укх шера хьалхарча ах шера юртсоветашта юкъе хиннача яхье хьалхара моттиг яьккхай Наурски районерча Калиновски станични Совето (председатель В. Р. Гашин).

Юртарча йоккхача актива новкъосталца хьалхашка латта декхараш толамца кхоачашде юртара берригa нах оарцагІа баха вІаштІехьа даьлар станични Совета. Организационно-массови болх боаггІача бесса а лакхача боараме а лелабаро торо хилийтар боахамеи культура вахареи гІулакхаш дика кхоачашде.

Депутаташеи цу юртарча Ленина цІерахча колхоза активисташеи хьинаре дакъа а лоацаш колхозо хьайбаш дукхагІа хилийтара план тІеххкхоачашъяьй: доахан 122,7 процентi, хьакхарч 179 процентi, жа — 100 процентi.

ХІара 100 гектара юртбоахама кхай тІара лаьрхІача 24,1 центнер шура, 305 килограмм тха даьккхад колхозо, 5821 фуъ а гулдаьд хІаьта пачхахьалкхенна дулх дІадалара план 215,4 проц., шура ялара план 100 процентi, фуъаш далара план 118,5 процентi кхоачаш а яьй.

Депутатийи юртарча активеи новкъосталца дика хьувкъадаь ка бола ялат а чуийцад колхозникаша.

Боккха теркам тІабохийт станични Совето школеи, культурно-просветительнии, медицинскии учрежденей балха а юрт тоаяь хозъяра а.

Деша ха йолча берашка дешийтара закон а дизза кхоачашдаьд станични Совето. Дика болх бу юртарча культуран ЦІенои библиотекои а.

Дукха ха йоаццаш Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Советои госучрежденей болхлой профсоюза обкомои баьча соцамах Калиновски станични Совета юртсоветашта юкъе хиннача социалистически яхье из котъялар белгал а доаккхаш дІа-юха тела ЦІе байрах а еннай, хІаьта диъ бІаь тума ахчан премиа хьожаяьй.

Кхо бІаь тума ахчан премиа хьожаяьй юртсоветашта юкъерча социалистически яхье шоллагІа моттиг яьккхача Каргалински районерча Каргалински станични Совето.

КхоалагІа моттиг яьккхай Веденски районерча Махкетынски юртсовето.

Иштта белгалъяь я социалистически яхье дакъа а лоацаш шоай болх дика дІабихьа йола Курчалоевскии (Курчалоевски район), Орджоникидзевскии (Сунженски район), Буро-КІалхареи (Наьсарен район), Первомайскии (Грозненски район), иштта кхыйолеи юрта Советаш а.

В. СЕМЕНОВ,
Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Совета оргтодела инструктор.

Райпо кроликаш лелаю

Первомайски райПО-с кроликаш лелаю ферма йилла биъ бутт баьннаб. Правленес 19 нана кролик ийцаяр. ХІанз укх сахьате 320 кролик хиннай царех.

Царна гІулакх деш Курмагамедова Сахрат я. ХІанз пачхахьалкхен дІаяла чуоттаьй кроликаш.

Дийнахьа кхозза моша доакъар а, цкъа кен а лу царна Сахрата, ший ханнахьа хий а моладу. Кроликех дукхагІа пайда баккхар духьа, чІоагІа гІулакх ду царна Курмагамедовас.

М. МЕЙРИЕВ.

Болх беш йола предприятеш дикагІа тоа а шер а е

ЦК-а июньски Пленума решенеш чакхйоахаш, Советски Союза дерригача халкъаша а санна, вай республикерча къахьегамхоша доккха дакъа лоац ворхІ шерара план ханал хьалха кхоачашъеча.

Из дакъа лоацача хьалха латт Совнархоза еза-йоккхача промышленноста предприятеш.

Царца я ворхІ бетта йоагІа план ханал хьалха, 15 августе кхоачаш а яь, хІанз сентябрь бетта боагІа болх беш йола химически завода Іалаьмате дика коллектив. Толамца болх беш ба МагІалбика, Горагорска, кхыйолча мехкдаьтта управленей нефтяникаш.

Ейгача, кхачан, моттигерча промышленноста Министерствайи управленийи предприятей болхлой, инженерно - технически болхлой коллективаша а даьхад дикка толамаш семилетка хьалхарча шера производственни план ханал хьалха кхоачашъеш. Республика Министрий Совета кара йолча промышленносто ворхІ бетта йоагІа программа 103 процент кхоачашъяьй. Планал совгІа дукха продукци еннай.

ССКП Центральни Комитета июньски Пленума соцамаш Совнархоза а моттигерча Советашта а кара йола промышленность дІахо дегІаяра боккха лоархІам болаш я. Дукккхача шерашка вай бергболча балха программа я из.

Цунца дувзаденна къаьстта белгалдаккха дезаш да болх беш йола предприятеш тоаеш, шеръеш, технически дикагІа Іалашъеш ду балхаш—алхха еза - йоккхача промышленноста хинна ца Іеш, вай республика боахама дерригача доакъой а декхар хилар.

ЦК-а Пленума ший соцамаш тІа белгалдаькккхар болх беш йола предприятеш технически Іалашъеш ду балхаш ворхІ шерарча плана тІа оттадаьча декхараша маяххара ца хилар, дукха йола заводаш, фабрикаш, строительни организацеш, хІаьта къаьстта моттигерчеи кооперативнии промышленноста предприятеш технически Іалашъяра хьакъехьа цІенхаштта тІехьаюсаш хиларо халкъа боахама доккхий зенаш деш хилар, цу дерригнеша а къахьегама овсарле ай ца йолийташ юхаувз, из бахьан долаш арахеца продукци вогІа а мах дукхагІа дІабодаш а хул, хІаьта иштта гІирсаш вогІа а хІама дукха дІадодаш а хьалду.

ЦК-а июньски Пленума накъа йолхаш, Владимирскии Свердловскии областий, Москвеи, Московски, Ленинградски, кхыча а областий коллективай инициатива хьал а лаьца, республика болхлой коллективаша боккха болх баьб производственни торонаш гучайоахаш, махулла кІезигагІа хІама дІа а дохийташ мощносташ лакхъеш йола предложенеш увттаеш. Уж балхаш дарах керда предприятеш хьал а яь хецачул, дукхагІеи сихагІеи промышленни продукци археца торо Іалаш а еш.

Уж гІулакхаш толашагІа а пайданегІа а хилар гучадаьннад дуккхача предприятей коллективашта шоай опытаца.

Ши шу хьалха ейгача промышленноста управлене кога гІирс беча фабрико 560 эзар пара мара кога гІирс арахецацар.

Шин шера чухь из дикагІа хургйолаш тоаеш цхьа миллион сом совгІа мара ахча дІадаханзар, хІаьта фабрика тоаеш ду балхаш фабрика болхлоша шоаш дир. Иштта ахча дІа а дохийташ, къахьегаро йиш хилийтар цехаш шеръе, производства цхьацца йолча процессашта механизаци е.

Керда оборудовани оттаярах цхьа миллион пара гаргга кога гІирс арахеца йиш хилар къахьегам кІезигагІа дІа а бодаш. Фабрика кхы а дикагІа тоаеш ду балхаш дІахо дахьа деза укхаза, шера 1200 эзар пара арахеца йиш хургйолаш.

Фабрика тоаеш дІаяхийтача средствашa пайда луш хилар укх бустамах а ха йиш я: 500 эзар пара арахецаш йола цех йилла 5-6 миллион сом ахча эшаргдар.

КІезигагІа хьокхам луш дац цхьаькха хІама а. «Химик» яхача артело цинк доалла пигмент арахец. Дукха ха дІаяхар из продукци 250—270 тоннал дукхагІа шера ара ца хецаш.

Артела коллективо белгал а даькхар, шера чухь чакх а даькккхар продукци арахеца пишк тоаелга, цун площадь 7,8 квадратни метр йолчара 12 квадратни метрага кхоачийташ шер а еш. Цунга хьежжа 100 квадратни метр шерйир аппаратни отделене фильтр йола тІехе, цу тІа реторта йола муфельни пишк а еш. КІезига мара производство соца ца еш чакхдаьхар уж дерригa балхаш.

Цу производственни площаде арахец 550 тоннага кхоачаш кІай пигменти 400 цинкови белилаш яха басараши.

Цех тоаеш дІадахар дерригa а 100 эзар сом мара дацар, хІаьта керда цех юллаш 500 эзар сомал кІезигагІа доацаш ахча дІагІоргда.

Иштта балхаш даь моттигаш дукха я. Цу дерриганеша а йоах, промышленностеи строительствеи технически прогресс еча Центральни Комитето хьахьекхар нийса а да, из чакхдоаккхалургдолаш гІулакх а да.

Бакъда Пленуме дийца гІулакхаш дукхагІа теркам тІабохийташ хила деза. Дика гІулакхаш да аьнна могадаь ца Іеш, декхараш тІаийца ца Іеш, практически кхоачашде а деза уж.

Дукха балхаш де деза вай йолаш йола предприятеш тоаеш, товараш дукхагІа а дикагІа арахеца деза.

ССКП ЦК-а июньски Пленума соцам бувцаш хиннача областной партийни актива собране моттигерча промышленноста Министра нов. Висаитовс ше моттигерча промышленноста предприятеш дегІаяхкара тІехьаюсаш хилар, техникаца во Іалашъяь хилар дувцаш, аьлар къаьна техника хувца, производстверча халача балхашта механизаци е оборудовани яц. Нов. Висаитовс аьлар цу Министерства литейно - механически заводерча литейщикий балха механизаци е торо яц. ХІаьта Грозный станце товарни коа литейни халача балха механизаци еча эша дика оборудовани улл. Ший ханнахьа из оборудовани еззача дІа ца кхачийтарах тийнача штрафех 5 эзар сом хилар.

Бакъда кердача оборудованех пайда эцилга иштта во леладарах партийни актива собране нов. Висаитовна критика яьчул тІехьагІа а, гІулакх кхы дикагІа тоаденнадац. Цхьа бутт ха яьннай цул тІехьагІа, хІаьта оборудованех кхы эцаш пайда бац, оборудовани улла моттиг хувцар мара. ХІанз завода коа улл из.

Де дезаш къаьстта доккхий балхаш да пиво деча заводе, цо продукци шозза дукхагІа арахецаргйолаш. Иштта балхаш де деза кондитерски фабрика, № 1-и № 3-и йола швейни фабрикаш, литейно-механически завод, кожзавод, промыслови коопераце артелий дуккха цехаш тоаеш.

Министерствайи Министрий Советеи предприятей коллективаша производственни площадаш шер а ца еш, йолаш йола предприятеш тоаеш производственни мощносташ дІахо а лакхъярца продукци дукхагІа арахеца оттаяь предложенеш вай республика Госплано яьшхай.

Цу бакъдараша йоах, укх гаргарча шерашка предприятеш тоаеча 43 миллион сом дІадохийте, халкъа эша товараш шера 105—110 миллион сома маьха дукхагІа арахецаргда, хІаьта 45 миллион сомал кІезигагІа йоацаш капиталовложенеш а кхоергья. Цунца 1965 шера кхоачашъе оттаяь семилетка производства боарама задани 1964 шера кхоачашъергья, хІаьта промышленноста цхьаццадолча доакъошка кхы хьалхагІа а ергья.

Из декхар кхоачашде хІара предприяте болх тоабе беза, Министерствоша, управленеша, предприятеша промышленноста хьалхле лелаеча дола кхоачамбоацараш дІадаха деза. ХІаьта уж кхоачамбоацараш хІанз а кІезига дац. Дукха хабараш дувц, пачхахьалкхен заданеш кхоачашъюлац яхаш тайп-тайпара бахьанаш увттаду. Хьалхле лелаеча болхлошта юкъера дисциплина лакхъеш, шоашта тІадиллача гІулакха бехктокхаме хилара йола цар уйла айеш дола гІулакхаш ду Министрий Совето. Дукха предприятеш, кхыметтел нов. Яковлевс хьалхле лелаю бІарчча строительни материалий управлени шоашта оттаяь производственни план кхоачашъеш яц. Кооперированни йоаггІача тайпара продукци ялара заданеш кхоачаш ца еш дукха предприятеш я.

Стройматериалий управленеи промкоопераце артелашеи стройматериалий ах шера йоагІа программа кхоачашъянзар. Тхов тІа юлла кирпишк яра ворхІ бетта йоагІа план 72 процент мара кхоачашъяьяц. Соахка цу хана еш хиннaчул 2 процент кІезигагІа ю тхов тІа юлла кирпишк.

Стройматериалий Управлене кирпишкий заводаша бІарччача шера болх бергболаш, производства дикагІа йола технологи юкъейоалаергйолаш гІулакхаш оттадаьд укх тІеххьарча хана. Дикка балхаш даьд цу хьакъехьа № 1 йолча заводе. Цига шера 16 миллион кирпишк арахецаргйола цех болх бе йолаеннай. Гудермесски заводе болх бе йолаялийтай тоннельни пишк. Цо чІоаггІа лакхдергда продукци арахецилга. Де дезача балхашка хьежача даь даьннар Іалаьмате кІезига да.

Кхачан товарий промышленноста Министерства хьалхле лелаерий (нн. Налаев, Чернер) бехк ба цу Министерства дуккхача предприятеша июль бетта йоагІа план кхоачаш ца яр. Болх вогІа бу кондитерски фабрико а. ЦхьоалагІча квартале гидуаргаш хьаэца ца тигарах, хьовла даккха шоллагІча квартале йоагІа план кхоачашъянзар Горпищекомбинато, алапега фонд дукха дІаяхийтай. Уж хьа ца эцийтара бехкболча кхачан товарий Министра заместителa нов. Чернера чІоаггІа бехк бир Министрий Совето.

Ерригача республике валовой продукци арахецара ворхІ бетта йоагІа план кхоачаш ца еш 26 предприяти я. Царех цхьаяраша план кхоачашъяьяц предприятей хьалхле лелаерий бехкахи районни партийни а советски а органаша шоашкара доагІа новкъостал ца дарахи.

«Красный Октябрь» яхача Назранерча кирпишкий заводо ах шера йоагІа план 66 процент мара кхоачашъяьяц.

Заводо во болх беш хилара кертера бахьан да болх бе нах ца тоъаш хилар. 72 болхло тоъац цига. Балха боацаш массехк эзар бола нах балха дІанийсбе гІерташ района хьалхле лелаераш хала хьувзача Наьсарен районе иштта да.

Заводе тоъал болхлой ца хилара эггара хьалха бехке ва завода директор нов. Гагиев. Цхьабакъда райисполкомои парте райкомои предприяти болхлошца Іалашъе новкъостал ца даьрал совгІа, эггара чІоагІагІа эшача хана кирпишка формовка ечареи кхыча балхаш тІареи хьа а баьха юртбоахама балхаш тІа бахийтар болхлой. Из дир цар пишкашкара етта кирпишк араяккханза хиларах заводо дІахо кирпишк ятта йиш йоацача хана. Болхлой ца тоъаш хиларах хІанз а программа кхоачаш ца еш я завод, хІаьта пишкашкара кирпишк арайоакхх из яхьа тІаухачар.

Шелковской райисполкомереи парте райкомереи дукха каьхаташ ух республикански организацешка еттаи тхов тІа юллеи кирпишк ехаш. Еттача а тхов тІа юллача а кирпишкаца район Іалашъюлургьяр царга, цигара Ильича цІерах йола артель болхлошца Іалашйоре, цудухьа артело хадданза кхоачашъяц строительни материалаш арахецара программа.

Июньски Пленумо боккха теркам тІабахийтар къахьегама овсарле лакхъяра. Вай республике къахьегама овсарле лакхъяра план промышленносте 104 процент кхоачашйир. Цхьабакъда оттаяьча оборудованех бизза пайда ца эцар бахьан долаш, производственни процессашта механизаци мела еш хиларах, болх беш бола нах эшачарел дукхагІа хиларах республикерча 30 промышленни предприяте соахкарчул лохъелар къахьегама овсарле. Къахьегама овсарле лоха латт совнархоза кхачани хьуни промышленносте, моттигерчеи кооперативнии промышленноста дуккхача предприятешка.

ССКП ЦК-а июньски Пленума соцамаш кхоачашде болх вІаштІехьа а боаккхаш, хІара предприяте, хІара стройка ший производственни план массадолча хьокхамий хьакъехьа кхоачашъергйолаш болх тоабе декхарийла я ерригa боахама, советски, профсоюзни, комсомольски организацеш. Цунах хургба семилетка Іалаьмате доккхий декхараш толамца кхоачашдергхиларх бола тешам.

М. Дорохов,
Нохч-ГІалгІай АССР-а Министрий Совета председателa заместитель,

Дика хьийкъаь комсаш

Наурски районе керда яьккхача комсаш лелаеча совхозех цаI — Ленина цIерах йола совхоз я. Совхозо лелаеш 992 гектар комсий я. Царех укх шера лата йолалуш 202 гектар я.

Комсаш лелаерий коллективо дика хьийкъаь комсаш кхеяьй укх шера. 14000 центнер дикача комсий Даьхенна яла лерхI цар, план а социалистически декхараш а тIехкхоачаш а деш.

Отделенешта, бригадашта, звенoшта юкъе социалистически яхь а йоаржаяь цикача хьоккхамашца дIадихьар къахьегамхоша комсаш кхеелга укх аьхкий. Эггара хьалха лаьтта кIалхара хьагучаяьхар, дIашийсийр, сов дола саьргаш ший ханнахьа дIатийдар. Кхоза мугIарашта юкъе культиваци яьй, иштта кара оасар даьд. Юкъе шпалера а оттаяь цкъа гIа тохалехьеш, шозза гIа техачул тIехьагIен кхозза аьшка саьргах хьалъйийхкай, лазараш ца хиънйта 4—5-за массанахьа чакхйолхчш молхаш техай.

Социалистически яхье дика толамаш доахаш дIаяхар Федоров Алексейс хьалхле лелаеш йола № 1 йола отделени. Цар кхееш 432 гектар комсий я. Отделене болхлоша шоай торонаш а лаьрхIа лош деннад 7000-нел тIех центнер комсий гулъе а шоаш лелаеча лата ха йолча комсий хIара гектара тIара 75 центнер яккха а.

Балхаш тIа хьалхле лелаеш я Селоненко Любас кулгал ду № 1 йола комсаш лелаю бригада. Уж хьожаш йола комсаш 56 гектар я. Иштта дика болх беш я бригадир Сайко Николай вола комсомольско-кагирхой бригада. Ерригача совхозе дикагIа лоархIаш ба комсаш лелаераш нов. Дубровский Василий, Васимбаев Шагит, Пустовалова Нина, иштта кхыбараш а.

Комсаш кхёяра балхаш дикагIа леладара социалистически яхье котъяьннай «Комсомольский» совхоза коллектив. БIаьсти а аьхки а балхаш дика вIаштIехьа даьха дIадахьар бахьан долаш совхозо жходаьд 94100 сома халкъа рузкъа.

Совхоза болхлоша ханнахьа дика кийчо яьй комсаш чуэцара а. Из эггара бехктокхамегIа бола болх толамца чакхбаккхара эшаш мел дола хIама вIаштIехьадаьккхад цар. Комсаш чуэцаш дакъа лоацаш 300 совгIа совхоза болхло, 10 автомашин хургда. Цу гIулакха кийчдаь 1000 туска, 500 ведар, 500 урс, иштта кхы мел эшар а да.

Дикача кийчонца дIадоладаьд совхозе укх деношка хоржаш комсаш чуэцилга. Хьалха кхачаш йолча «Сомильон» яхача комсий хьалхара итташ тоннаш дIаяхьийтай совхоза болхлоша Калиновски винзаводе. Укх цхьан кIирах массанахьа а дIадолалургдолаш да ерригa а комсаш чуэцилга.

А. ХАРСИЕВ.

Эггара дикагIа хьийкъаь хьажкIаш

Закарпатски область. Башха дика толамаш даьхад Хустски района Сталина цIерахча колхозерча Карл Штовка кулгалдеча хьажкIаш лелаеча звенос. Звенос кхе а яь, силоса хьаькхаьча эггара хьалхарча гектара тIара 1420 центнер хьажкIаш йоахкаш дола моша гIад даьлар. Закарпатье хьалхагIа иззал дукха хьажкIаш цхьанне а хьувкъаяьяц.

Иршавски района «Керда вахар» яхача колхозерча Социалистически Къахьегама Турпал волча Юрий Питра звеной кхай тIа дикагIа болча хьоккхама школе Iомавеннав звеньевой Карл Штовк. Цига Iомадаьча хIамаша новкъостал дир цунна эггара дикагIа хьийкъа хьажкIаш кхее.

ХьажкIаш лелаечар гуррахье а шоашкарча 15 гектарах хIара гектара тIа 55 тонн органически удобренеш (лаьтта тоадеш йола молхаш) техаяр. МугIараштa юкъе машинашца лаьтта кIаьддаь ца Iеш, кулгашца лаьтта цамца доахаш а, хьажкIаш нийлха тIаяннача моттигашка хьажкIаш дIайогIаш а балхаш леладаьд звенос.

Сурта тIа: Карл Штовки (аьрдехьа) колхоза агроном Адам Тычинскийн дикагIа йолча звенос кхеяьча хьажкIашка хьежаш боахк.

Л. КОВГАНА сурт. ТАСС фотохроника.

Назране хиннача пайщикий собране дийцараш

Дукха ха йоацаш Наьсарен районерча райпо пайщикий викалий собрани хилар. Собране отчетни доклад яьча райпо председатела нов. **Куркиева** дийцар 2-ча квартала оттаяь товарооборота план отчетни хана чухь 104 процент кхоачашъяра а торгови болхлоша дика балха толамаш дахар а. Дика болх беш а товарооборота планаш 120—130 процент кхоачашъеш а ба аьнна белгалбаьхар цо СурхотIарча тика заведующи нов. Аушев, Назранерча продларека заведующи Бузуртанов, районни книжни тика заведующи нов. Митускина, иштта кхыбараш а.

2-ча квартала план кхоачашъяьиле а ах шерара план 87,5 процент мара кхоачаш ца яр а дийцар цо. Ах шерара план кхоачаш ца яр цхьаболча торговле болхлоша наха эша товараш Iалаш ца дар а ларттIа мах ца бар а да яхаш дийцар цо, планаш кхоачаш ца яь Янтаререн (зав. нов. Евлоев), ТIой - Юртарен (зав. нов. Хамхоев). БурокIалхарен (зав. нов. Дзортов) тикаш белгал а йоахаш. Цу тикай наIараш кастказта дIакъайла хул, кIама оца тика тIа баьхкача нахаца гIожа къамаьлаш деш моттигаш нийслу.

Общественни питанера доккхий кхоачамбоацараш а дийцар докладчика.

Пренеех къамаьл даьча ревизионни комиссе председатела **нов. Шадыжева** отчетни хана чухь телха товараш тIерадахара оттаяь 78 эзар сома акташ райпо дIачуенна хилар а ах миллион гаргга дебиторски декхараш хилар а белгалдаьккхар.

Тикашка а общественни питане предприятешка а хила йоагIача тайпара цIено ца хилар а кхачан товараш леладеш холодильникаш ца хилар а дийцар санитарни инспектора **нов. Тангиева.**

Продовецаша нн. Нальгивеи (СурхотIе) Богатыревеи (Пхьилекъонгий-Юрт) иштта кхыбарашеи дийцар тикашка берий баракъаш а кога гIирс а ца хилар, уж товараш кастта Iалашде дезилга.

Тикашта ларттIа тIахьожам бац, яхаш райпо правленена критика йир Назранерча юрта Совета председатела **нов. Арсамакова**. Дукхача тикашка ларттIа товараш тIа яздаь маьхаш ца хилар а кхыдола кхоачамбоацараш а белгалдаьхар цо.

Района прокурора **нов. Мухиева** белгалдаьккхар райпо правленес ларттIа тIахьожам ца лелабарах цхьаболча торговле болхлоша зуламаш дар а дIахо йодача хана уж зуламаш дувргдоацаш балхаш тоаде дезилга а.

ДIахо йодача хана райпо торговле система болх тоабарах бола соцам а тIаийцар собране.

В. ХУСЕЙНОВ.

СИЙ ДОЛА НИКЪ

ЦIаккха йицлургьяц Марема из цхьа сайре. ЗIаммига йолча хана денз цо сатийса каьхата пандар эца вIаштIехьадаьлар цун цу сарахь. Джамбуле столове болх беш яр из. Дуккха а эшараш юха а тетташ массехк бетта ахча вIашагIтехар цо цу гIулакха. Пандар-м Марема хьалха а хиннабар. Бакъда, из ворхI лак дола берий пандар бар. Пандар Iомабе чIоагIа безам болаш, ашараш дукха езаш ший йиIиг йолга хой а, из мара кхы пандар Марема эца торо йолаш яцар тIехь да воацаш ши бер кхоабаш ягIа цун нана. Эггара тIехьа а дера из дуккхача хана денз сатийса ди — Марема бе моллагIа йиш локхалургйола пандар бера.

Цунца йоаккхалургья халача новкъа урхе. Цхьабакъда, никъ-м тахан дIаболабеш яцар Марем.

...1938 шера Нохч-ГIалгIай драматически театре балха дIаэца ше, аьнна, 12 шу даьнна йиIиг еча чIоагIа цецбаьлар театра болхлой. ЗIамига я хьо, деша, йоккха хилча хьаэцаргья аьлча хIама хиланзар. ЙиIиг денна юхааха йолаелар. Школе хьалхарча классашкара денз художественни самодеятельносте дакъа лоацаш хьайоагIача Марема дог-уйла дIалаьца гIулакх уккхаза, цунна улув дар. Мишта гIоргьяр из укхазара дIа? Артисташ чубаххалца цу хозача цIеношкара араялацар Марем.

Эггара тIехьа а мел чIоагIа хьехар дарах из зIамига гIийла йиIиг ше лерхIачун тIара яргйоацилга хайча. Марем театре балха хьайийцар. Цхьабакъда, школа юкъахийтанзар цо. Iуйрина денз делкъа ха хиллалца школе хулар из, цул тIехьагIа театре хулар. Дукха ха ялале «Лоамарой» яхача пьеса тIа кIаьнка роль ловзайир Марема. Иштта дIаейзар из эггара хьалха наха, дукха езаелар зIамига артистка режиссера а театра болхлошта а.

Кастта «Майра Кикила» яхача комеде тIа йиIига роль ловзаеш яйра из зрителашта, ловзайир цо кхы а ролаш...

Из дар 1941 шу долалуш. Театр Н. Музаевс язъяь «Колхоза цIей» яха пьеса кийчъеш дар. Цу пьеса тIара илли Iомадеш хора эггара хьалхара репетици хилча Марема оаз зийра хора кулгалдеш хиннача композитора А. И. Александровс. Ший оаз йовзаш яцар Марем. Школе самодеятельносте дакъа лоацаш йолча хана из халхараш деш яр, зIаммига йолча хана денз дукха езаш хиннар музыка яр, хIаьта илли ала ший талант йий-м цунна хацар. Цхьабакъда, композитора хоаделар из. ДIахо репетицешка а спектакле а кхы а гучаяьлар цун оаз. Дукха ха ялалехьа Нохч-ГIалгIай радиокомитете дIайийгар Марем. Укхаза А. И. Александрова кулгалца хоре иллеш даха йолаелар из.

Иштта дIаболабеннабар из никъ цхьан хана. ХIанз 1944 шера, 18 шу даьнна Марем, кулгалдеш а хьехар деш а саг воацаш, юхакердабаккха йолаелар из никъ. Цхьабакъда, хIанз цун новкъост вар халла цо ийца каьхата пандар, дог ураоттадеш дош оалар Маремага массаза нанас а. Пандар ийцача цу хьалхарча сарахьа Марема дагабера цхьан хана ше увзабаь берий пандар а дагаера театреи радиокомитетеи репетици йолча хана шоай перерыв хиннача лоацчача юкъа ше Димаев Iумарий пандар лийкха ха а. ХIанз из цун ший доалахьа ба.

Ше балхах мукъа мел йола ха дIалуш тIайирзза пандар Iомабе йолаелар Марем. Цхьа-ши йиш Iомаяьчул тIехьатIа илли ала елар из. Юххьанца пандара ашаро дешаш хьахазийтацар, бакъда тIехь-тIехьагIа Марем Iемар пандара оаз те а еш ладувгIачар кхетадергдолаш, шаьрра илли ала. ДIаухар денош, бетташ; ашара тIа йиш кхетар, илле тIа, илли кхетар. Ше сцена тIа болх берг ма бий, аьнна, Марема дага а дацар. ХIаьта а шийна дукхадеза гIулакх юкъахдуталацар, цул совгIа ший йиш, илли моллагIчоа хеза а ший халкъах волча сага дIахезача дика а хетар. Уж хоза а хозар Джамбуле бахача нохчаштеи гIалгIаштеи.

Цкъа Марема болх беча столове вечер яр. Цо пандар локхилга ховш болча столове болхлоша дехарах ший пандар а бахьаш ера цига Марем. Цу вечере вар цунца цхьана столове болх беш йолча кхалсага мар, Джамбулски концертно-эстрадни бюро концертни бригада администратор Подольский. Цу буссе аьлар цо Маремага шоай бригадах хьакхета, аьнна.

Дукха ха ялале Джамбуле а районашка а бахача наха ше пандарца тIехьа а тоадеш иллеш оалаш кхалсаг бIаргаейра. Цу хана Марема сцена тIа оалаш кхо илли дар: «Мехкарий йиш», «Нохчий вальс» (нохчий меттала), «Остров сокровищ» яхача кинофильма тIара Дженне илли (эрсий меттала).

Цу бригаде болх беш цхьа шу совгIа ха яьлча пандарах тоъам ца хета яьлар Марем. Цунца кхоачашдулацар цо лерхIаш хиннар. Цул совгIа даим духьал латтар 1940 шера аьхки Грознерча 1 Мая цIерагIча беша Москвера енача эстрадни бригадаца хинна аккордеонаца ше тIехьара тоа а деш иллеш даьха артистка. Из цу хана денз цун дег чура дIайоалаш яцар. Боккха аккордеон эца-м цунта торо яцар, цхьабакъда, фуннагIа даь а зIамига аккордеон па ийцача яланзар Марем. ТIаккхийтар кхы а ашараш, иллеш, царна юкъе казахий илли а долаш.

Пьесаш увттаярал совгIа концерташ увттадеш дар Джамбулера Казахски театр. Кхаь шера эстрадни бригаде болх беш йола Марем дика йовзача театра администрацена дийзар Марема театре болх бар. Цун керттера бахьан дар Джамбуле баха нохчийи гIалгIайи дукхагIа театре чуозар. Царна ховра Марема ашарашкеи иллешкеи ший халкъо мел безаме ладувгI. ХIаьта ший халкъа гIулакх дар, тоам бар, самукъадаккхар Марема сий долаш декхар лерхIар. Цудухьа дог раьза а долаш тIаийцар цо театра предложени. ДIаихар шераш, тIаккхийтар кхы а нохч-гIалгIай а казахий а иллеш.

1953 шера Джамбуле гастроле артисташ баьхкар «Узбекий турпал» Аминжан Юсупов керте а волаш. Царцара артисташ, цхьан хана Марем аца концертно-эстрадни бригаде болх баь бола Николайи Валентинеи АнжилевскиегIар гастролаш чакхдаллалца Маремарга сайцар. Цар хьийха концертага хьажа яхар Марем. Концерт йистедаьлча из артисташта а а артисташ цунна а бовзийтар АнжилевскегIар. Цул тIехьагIа Марем йолча хьоашалгIа баьхкача артисташа цун ашарашкеи иллешкеи ладийгIар. Цу хана Марема бе боаллаш боккха аккордеон бар, йиш а илли а хIанз дуккха а дикагIа декар. Юсуповс цу ханне а аьлар:

— Марем, хьо тха бригадаца хилча дуккха а дикагIа хургдар хьона. Тхо дуккхача моттигашка лелаш а да, довзаш а да.

— Сона-м укхаза а дац во, — аьлар Марема. Цхьабакъда, фу дича бакъахьа да-хьогI, аьнна уйла ессар цун дег чу .Теша а мишта тешаргья из эггара хьалха бIаргавайнача цавовзача саго аьнначох. Юсупов ше аьнначун тIера вала безам болаш вацар.

— Тха программе йоккха моттиг дIалоацаргья хьа иллешеи ашарашеи, цул совгIа са номера тIехьа аккордеонаца йиш а лекхаргья Iа.

— Уйла ергья аз,— аьлар Марема.— Наьнаца а дагаяла еза.— Нана-м искусствоца бувзам болча моллагIча а ший наькъа духьал хургйоацилга ховра цунна. ХIаьта а хаьдда жоп ца луш ха йIаьхъе гIертар из.

— Уйла яьйий Iа, Марем?— хьаьттар Юсуповс массехк ди даьлча.

— ХIанз а еш я со,— аьнна елакъежар Марем.

— Хьай репертуара узбекийи таджикийи иллеш тIакхетаргхилара уйла а елахь.

Иштта дIаболабир Марема Аминжан Юсупова эстрадни бригаде болх. Ше аьнначох цхьа дош харц аьнна хиннадацар Юсуповс. Цунна ховш хиннадар Марема ашараши иллеши Средни Азе бахача наха дукха дезаргдолга. Дукха ца говш узбекийи, таджикийи, азербайджанийи иллеш Iомалайта волавелар из Маремага. ТIаккхийтар кхы а нохч-гIалгIай ашараши иллеши. ХIаьта цу бригаде болх беш ши шу даьлча Чимкентерча наха эггара хьалха бIаргаейра доккхийча алапашца «Марем Айдамирова...» аьнна тIаяздаь йола афиша. Циггара йолаенна из афиша Узбекистане, Киргизе, Таджикистане, Туркмене гIолла чакхъяьлар. Марема иллешка ладийгIар Казахстане бай лаьтташ карадерзадеча ехкача кердача колхозашка а совхозашка а.

1958 шера ноябрь бетта боккха кхаъ бера Маремага. Из дар Нохч-ГIалгIай АССР-а культура Министерствос ший даьй-мехка Марем дIаехаш дола каьхат.

Марем хIанз Нохч-ГIалгIай ашарийи халхарийи ансамбле солистка я. Цо дакъа лоацача концерте хиннача гурдга нохчашеи гIалгIашеи меттел, кхыча къамах болча зрителаша а хаддаза тIоараш детташ сцена тIара дIа ца йохийташ из дукха гоаеш хилар. Артиста творчества мах зрителаша, халкъо ма бой. ХIаьта радио чу гIолла Айдамирова Марема илли хьакхайкадича цун оаз дикагIа хьахозаргйолаш приемник е репродуктор нийсъю моллагIчо а. Цун иллеш халкъа дукха дезаш хилара тешал ду цунна тийннача сийлен грамоташа. Царна юкъе я ВЛКСМ Махачкалински горкома, ВЛКСМ Надтеречни райкома, иштта кхычар а енна грамоташ.

Къахьегамхошта дукха еза артистка укх шера хиннача хоржамашка Грозненски городской Совете депутатталла хержай.

Композиторий а халкъа а иллешца ший репертуар шеръярал совгIа тIехьарча хана ше ашараш а арайоах Марема, дикагIа товш йола халкъа йиш а херже нохч-гIалгIай поэтий стихотворенеех иллеш а ду Марема. Иштта кийчъю цо хIанз «Итт минут» яха З. Муталибовеи, «Везача кIантага» яха Б. Саидовеи стихотворенеш а. Цул совгIа ше таджикий меттала нохчий меттала а даькха «Лоам йоага цIи» яхача кинофильма тIара илли Iомадеш а я Марем.

Цхьабакъда, ала деза цхьан хана Грозне театреи радиокомитетеи болх бешшехь школе деша а дешаш 9 класс йистеяккхарал совгIа Марема кхы дийша ца хилар а музыкальни грамота цунна ховш ца хилар а. Специалисто илли ала нийсъяь дIачIоагIъяь яц цун оаз а. Нагахьа санна уж кхоачамбоацараш дIадаха цунна новкъостал доре цу сий долча новкъа кхы а йоккхагIа урхе йоаккхаргьяр Марема.

А. БОКОВ.

АРГIА-ТIЕХЬАШКА ХИННА ТIОМ

АргIа-ТIехьашкарча юрташка бахаш бола нах — Инаркъереи Къаскимотарашкареи гIалгIай, Долакоара нохчий, СоагIапчара орстхой — Октябрьски революци яллалца цхьаккха бокъо йоацаш бар. Уж юрташ помещикий (Гросман, Баев, Кайтов, Петухов, Мазаев) лаьтташца оагIув болаш яр. Из бахьан долаш кхыметтел, аха лаьтта кIезига хиларал совгIа, бежан арадаьлча цар лаьтта дIатIа ца даьлча кхы даха моттиг йоацаш дар. ДIатIадаьлча чу а делле царна тIера гIод доахар мехка даьша. Аха лаьтта арендах ца ийцача даа ялат хилацар. Хий доаханна а, наха а тоъаш дацар. Юрташка цхьаккха школа, клуб, больница яцар.

АргIа-ТIехьашкара юрташ: Инаркъе, Долакоа, СоагIапче, Къаскимара отараш гIалгIай мехка эггара юстара хIиращца, черсашца, казакашца доазув долаш ядар. Паччахьа хана стражникаш говрашца чу а ухаш паччахьа йоал дIаеннаяц яхаш цу кхаь юртарча наьха доахан, говраш цIагIара хIамаш дIаккхухьар. Паччахьа Iаьдала оамал яр, кагий къамаш шоайла вIашагIлетадеш, царна юкъе доттагIал, тоам ца хилийта.

Октябрьски революци яьлча беррigача къахьегамхошта санна АргIа-ТIехьашка бахача наьха а йоккха бокъо яьлар. Ленина арахийцача декретех помещикашкара лаьтта, боахам хьабаьккхар.

1918-ча шера белогвардейцаш: черсий аьлий, хIирийи казакийи полковникаш, инаралаш, паччахьа дика диаь кхыбараш вIашагI а кхийтта Октябрьски Революце къеча наха енна йоккха бокъо дIаяккха гIерташ бар. 1918-ча шера июль бетта АргIа-ТIехьашкарча юрташка Серго Орджоникидзе вера шийца Эльдиев Султан, Саутиев Муса, Гойгов Iабдул-Хьамид а болаш. Цар чехка хьагулбайтар юрташкара нах.

Цу нахаца Орджоникидзе а цун новкъосташа а къамаьл дир ГIалгIай мохк кIайча эскара бIунах лорабанза баргбац, яхаш. Цу гIулакха Орджоникидзе аьлар АргIа-ТIехьашкарча наха партизански отряд вIашагIйолла еза, аьнна. Цо даьча къамаьла беррига нах цхьатарра раьза а хилар цу дийнахь партизански отряд вIашагI а еллар. АргIа-ТIехьашкара нах цу хана шоай боахам лоархIаш бацар, шоай цаI мара боаца етт бекхе говр-герз вIашагIтохаш, патронаш ийеш бар, (цхьан патрона мах 5 сом бар). ВIашагIъеллача партизански отрядаца сотнеш яр. Цу сотней командираш бар Алероев Муса, Цечоев СаIад, Долтмурзиев СаIад, Саутиев Элберд, Гадиев Къарше. Сотнеш дIа-юха хьожайир; царех цаI черсий мехкарча партизански отрядаца бувзам лоаттабе Мартазе яхийтар. Цхьаькха хьожайир Моздокера АргIа-ТIехьашка гIолла дIабодача а, Моздокера Вознесенске (Махьмад-ХитIа) хьабоагIача а наькъашка гIолла Грозне латача кIайча эскара гIо де кIай эпсараши кулакаши ца ахийта.

Юрташка лаьттача вай партизански отрядо черсий партизански отрядах дIа а кхийтта Мартазерча Карачаева Хьажа-Iумара а Бетала Калмыкова а новкъосталца Серебрякова контрреволюционни отряда духьал тIом бир. Цу тIемо черсашцара вай вошал-доттагIал дукхагIа чIоагIдир. Цхьаькха а дир цу черсий мехка лаьттача вайнаьха партизански отрядо. 1918-ча шера августа бетта Котляревскера БуротIа хьалбохийташ болча цIеча эскара тIемахошкара, царна юкъе кийтацаш а болаш, Эльхотовера Даргкохе хьалчу кхачале гола тохача моттиге, бронепоезди 3 йоккха топи дIаяьхаяр Урусови Елоеви яха кIай полковникаш хьалха а болаш болча белогвардейцаша. Из шоашта хайча Мартазе лаьттача вай партизански отрядо контрреволюционераштa го а баь Эльхотово а хьалаьцар, АргIа-ТIехьашкара оарц а дийха 3 йоккха топи кхы дола герзаши хьа а даьхар.

Цигара лежкъа а тIехьашка баьнна а цIеэскархой хьагул а баь Инаркъе хьалчу а боалабаь диъ-пхи ди салоIаш а даккхийта денна доахан доадеш дика кхаба а кхаьба цул тIехьагIа Мочкъий-Юрта хьал а бига Уварова беша лаьттача цIеча эскарах дIатехар.

1919-гIа шу АргIа-ТIехьашка бахача наха дицлургдац. Малхбузехьен оагIорахьара шерача фронтаца баьхка хьатIаэттар дукха моттиг хьалаьца деникинцаш. Черсий мехка юкъе гIолла топ ца кхоссаш хьачакх а баьнна, гIалгIай доазон тIа уллача Ахлой-Юрта хьаэттар Кубански пластунский 2 дивизи, Черкесский 1 дивизи. Цар лерхIар АргIа-ТIехьашкарча Инаркъеи, Долакоаи, СоагIапчеи гIолла дIачакх а баьнна Наьсар чу а баьнна Бурув хьалаца.

Ма гаьна дар царна дага хинна АргIа-ТIехьашкарча наьха дага хинначоа юхе. Цу хана АргIа-ТIехьашка баьхкача Албогачиев Ювсапи, Гойгов Iабдул-Хьамидаи, Саутиев Мусийнеи кхаь юртарча наха хьалхара СоагIапчарча Торкхо-хьажаси; Инаркъерча Хьади-хьажаси дош делар АргIа-ТIехьашкарча юрташка гIолла шоашта са чудоаллача хана кIайча эскара бIу дIатIехбоалийтаргбац, аьнна. ДIадахача 1917-чеи 1918-чеи шерашка шоаш яьха йоккхий коталонаш а советски Iаьдал бахьан шоаш Iоъахийта цIий а, шоашта юкъера боабаь майра кIантий а дагабехача цар йоахар: «Царца валар мерзагIа да, истий-бераш цар дIа-юха а лехкаш, царна бIарахьежачул».

Февраль бетта айеннача дагIача аьлан Ахлой-ГIаьзе цIагIа фусам яр кIайча эскара штаба. Цар лерхIар биййса цига а яьккха Iуйрийна мола чай Инаркъеи, Долакоаи, СоагIапчеи мала. ТIема лакхерча инаралга аьннадар Ахлой-ГIаьзе сесага: «ГIалат ма валва хьо цу хьай планах, хьона бовзац уж гIалгIай. Тамаш я-кха Iа цига иштта атта чай моле», аьнна. «Из фу яхилга да? Черсий лаьтта гIолла Прохладнера хьаваьлча гIоне, топ ца кхоссаш укхаза ма кхаьчавий со», аьнна, жоп деннадар инарала.

Черкесски дивизе командирага Султангирееевга аьлар инарала: «Волле, хьайца 20 говра баьри а ийце гIалгIашта юкъе хьалчу а гIой дIаала, дIахайта хье бусалба саг волга а хьайна тIехьара нах бусалба нах болга а. ДIакхетабе гIалгIай, цар шоашка яхар дой царна лазар доацаш вай дIатIех а даьнна дIагIоргдолга. Нагахь цу гIулакха уж раьза беце, тахханара ди я ха царна дага бовла а уйла е а. Кхоана аз цIегIа хотта эккхийтаргба цига, цхьа хьокха урагIбагIийтаргбац, хIаьта се дIатIех а варгва. ДIахайта беррига эрсий мохк а баькка хьатIадоагIаш кIай эскар долга, цунна гIо деш Англе паччахьа волга. Бе боккхал мара боацача гIалгIашкеи нохчашкеи юхатохалургдоацилга». Шийна тIехьа 25 баьри — черкес а волаш Инаркъе хьалчувода Султангиреев, хьалчу кхачале посташка багIача Инаркъерча кагийча наха соцавир. Шоашцара Муке Соси юртарча боккхийча нахага дIахайта вахийтар цар. Хьалчувайта виъ-пхиъ саг шийца а волаш, аьнна хабар дахьаш юхавера из ший посте.

Шийна тIехьа пхи говра-баьри а ваьккха, юхебисараш цига а бита Султангиреев Инаркъе вахар. Юрта юкъерча майдан тIа гулбенна боккхий а кагий а нах бар. Царна хьатIа а вена кIайча эскара хьалхарча инарала шийга юртага дIаала аьннар дIааьлар Султангиреевс. Из къамаьл даь ваьлча, хьагулбенна латтача наха юкъе гIар ийккхар. Лаьттараш а тIа воагI-воагIар а эгIазбаха шоай герзах каетташ бар, из къамаьл цунга хьадайтара раьза боацаш. Из шийна бIаргадайча Султангиреевна хайра ше даьча къамаьлах а, ше бенача наькъах а хIама хургдоацилга. ХIанз цун дего йоахар: «Мишта кIалхар варгвар-хьогI со укхазара зе доацаш?» Халла кагий нах совца а баь, боккхийча наха юкъера дIахьалхашка а ваьнна Хьади-хьажас аьлар: «Хьо во венав из къамаьл дахьаш. Из къамаьл тхога хьаде аьнна хьайла лакхера вар вайта везар Iа укхаза. Шоашта лакхерчарга дIахайта деза Iа тхох цхьа саг дийна волча хана тха лаьтта гIолла шоаш дIагIорг ца хилар».

Цигара Султангиреев юхаводаш посташка багIача кагийча нахаца дов а даьнна шийцарчарех 4-5 саг а вийна 9 говра-баьри кара а вусаш дIавахар. Иштта никъ во а хинна юха болхача Султангиреевс а цунна тIехьарча тIемахоша а Ахлой-Юрта 4-5 километр мара гаьна боацаш отарашка бахача Инаркъерча наьха 3-4 бIаь устагIа а 40 совгIа бежан а дигар боккхий нах, истий, бераш — верригаш 18 саг а вигар. Ше Ахлой-Юрта юхакхаьчача шийга гIалгIаша дIаала аьннар дIааьлар Султангиреевс кIайча эскара тIавиллача инаралга.

4-ча феврале Султангиреев, шийна тIехьарча дивизеца дукъал-тIехьашка а ваьнна эгIа казакашта юкъе гIолла топ ца кхоссаш дIавахавар.

ШоллагIча дийнахьа Iурра шоаш каравоалаваь черкесий 9 говра-баьри а ийца шоай истийи, бераши, боккхий нахи, шоай доахани, жаи хьадаха бахар вай делегаташ. Ахлой-ГIаьзе цIагIа вагIача бIуна тIавиллача инарала тIаийцар уж. Цига вахача 7 делегата хьалхара инаралца къамаьл дир Ачалкхерча Арчаков Тошас: «Тхо даьхкад селхан юкъе баьхка хиннача Султангиреевс а цун тIемахоша а Iочуболабаь тхоай бов боахка боккхий нахи, бераши, истийи шугара хьабеха а шун 9 саг дIавала а. Хьо укх фронта тIавилла ма вий. Бахаш болча наьха бераш, истий кхувлаш, бетта етт а, цIагIа мел йола хIамаш а кхухьш нах бохабе шо арадаьннадий-м хац тхона».

Цу сахьате гIалгIай дIа а хеца, черкесаш хьа а эца, аьнна, кхы дукха вай делегаташца къамаьл доацаш, распоряжени елар инарала. Дохани жаи кхы хIамаши хьадийхача хIама хургдолаш дацар. Циггара шоай нах а боалабеш Ахлой-Юртара вай делегаташ хьалъарабоаллашехь йоккхий топаш юрта хьалчуйолайир белогвардейцаша. Из дар 3-ча феврале. Йоккхийча топаша а доазон тIа багIача вайнахеи кIайбарашеи вIаши деча довно а дуне баьддерзадир.

Ахлой-ГIаьзе цIагIа ваьгIа инарал цу бус чIоагIа сатем байна, са хьувзаш вар. ДукхагIа цу юртарча черсаша шек баьхабар уж. Царга йоахар черсаша: «ГIалгIай шоана хета нах бац. Цар оамал, Iа боабешехь дегIал баьхка, шоай йоккхийча шалташца леташ я». Цу дешаша дукхагIа корзагIваьккха эгIавича санна, ший качматаш хьа а лаьца йоахар инарала: «Фу хет гIалгIашта? ХIана хац царна, беррига эрсий мохк а баьккха, тхо укхаза кхаьчалга? Лома духьалъэтта циск санна, бе доллал доацача гIалгIай къамо фу леладу?»

АргIа сийрдадоахаш ювлаш йоаккхий топаш а яр, сихденна кагийча топашца вIаши деш дов а дар.

Iуйрийна диъ сахьат даьлча инарала хайнадар Долакха-Юрта, ТIой-Юрта, Мочкъий-Юрта, ГIалми-йисте, БуротIа дов этталга а АргIа-ТIехьашкарча юрташта оарц доагIаргдоацилга а. Iуйрийна пхи сахьат даьлча, инарала, команда елар: «ЮхатIехьашка ца довлаш наступлени е.» Йол-йолча цар йоккхий топаш сихъелар. Посташка окопашка багIача Инаркъерча наха, цу кIеззига мара боацача кIанташа, диззача шин сахьата тIом баьбар цу шин дивизена духьал, юртара новкъостал IотIа кхаччалца. Шоай патронаш кхоачаенначул тIехьагIа Кортоев Жаьнте Виглоси, цун воI Къамбулатеи, Мамилов Тапе Мусаси кхыбараша а моастагIчунца дегIал а баха шалташ етташ дов дир, цигга шоаш а байра.

Цу Iурра 2 дивизена духьалъэттача 50 сагах 32 саг вийра. Майра латаш байра Котиев Дударкъий Хьадис, Хамчиев Жаьнтамара Муса, ужжамо дуккха кхыбараш а.

ОарцагIа боагIаш бола Инаркъера нах тIакхаьчача цу шаьрача ара гIолла 6-7 километр шера баьржа эгIара аргIа а царга а долаш тIабоагIар кIайбараш вай доазол 8-9 километр хьалтIех а баьнна. ТIехьара 6-7-нахьара сихъяь етташ йоккхий топаш яр. Вайнаьха цхьаккха а йоккха топ а е пулемет а яцар. Сов сихбаларах а тIема говзал ца хиларах а вайнах дукха боабир. Верригаш а духьалъэттараш 250-300 саг мара вацар вайнаьха. Цу хана Тоаркхохьажа хьалха а волаш аргIаца гIолла боагIача СоагIапчарчеи Долакоарчеи наха юхачовхабир белогвардейций бIу. КIай говрмаш йоахкача линейка тIарча пулемета къаьстта дукхагIа низ бора вайнаха. Баце Исламеи Овкий МурцаIалеи нийсса ура а этта тIа а болабенна дов даь говраш IовIашка яхийтар, пулеметчик а вийра. Цу ханна аргIагахьара Тоаркхохьажийна тIехьарабараш а, аьрда оагIорахьара шаьрача гIолла Хьадихьажеи, Зоврбика Циции, Эдалбихьажеи хьалха а болаш боагIараш а беча тIемах хIама хургдоацилга а хайна, шоай говрашца етташ топаш а, лестаеш шалташ а йолаш чухьалхар, «Шеварг акхарца тахан венна дIаваргва вай», яхаш цIогIарч а деттaш. Деналах веха юхаведар моастагIа.

Ахлой-ГIаьзе цIагIара турмалца хьалхьежаш ваьгIача кIайча инарала дагадехар ше Iуйрийна мала лаьрхIа чай. Тачанка ткъийнаш дIадохкалца ца хьежаш тачанка тIа хайра из, кIалхара вала. «Цкъа майраваьнна саг юхатоха хала да, цкъа кхеравеннар юха духьала оттаве а хала да».

Ахлой-Юрта юкъе гIолла юха тIех лелхаш шоаш бийса яьккхача Iодика ювца а ца кхувш шоай мел бола тIом а кIалбусаш байдда болха кIайбараш гIалгIаша цIаккха а тIехьара ца боалаш боабир. Ахлой-Юртара ХьапцIе дIачукхачале цу кIайча эскарах 50-60 саг мара висанзар. Царех а ахаш мара Тийрках дехьабовланзар.

КОРТОЕВ IАЬЛА,
хьехархо.

Доазол дехьара

Норвеге централъни статистически бюро яхачох дIа-са кхахьа мухьаш ца хилар бахьан долаш болх ца беш сецаь латт 163 кема. Мехкарча дерригача кемаш тIа ботта йиш йолча мухьах 10 процент мухь тIаботтал кемаш да уж.

Сурта тIа: де хIама доацаш Осло яхача порте сайца латта кемаш.

Китай ахархой къахьегама толамаш

ПЕКИН. (ТАСС). ЧIоагIа хьийкъа бIаьсти дийна кIа чуэцаш ба Китай ахархой хIанз. Китае эггара йоккхагIа йолча провинце Хэйлунцзяне эггара дукхагIа кIа хьийкъача 1958 шера хинначул 32 процент дикагIа хьийкъар кIа укх шера. Чухьара Монголия яхача автономни областерча ахархоша дика хьувкъийтад бIаьсти дийна кIа. Соахкарчул 30 процент дукхагI ялат хьувкъаргда йоах укхаза.

Доккхий толамаш дахьад Ляонин яхача провинцерча ахархоша. Соахкарчул 50 процент дукхагIа а доалаш дерригача 1060000 му долча кхашкара кIа даьккхад. ДIадийна ялат хьувкъийтари дукхагIа долча лаьтта из дIадери бахьан долаш соахкарчул 2,5-зза дукхагIа кIа чуденад цу провинце.

Советски Союзацара гIулакхийи торговии бувзамаш шердара тIехьа

ЛОНДОН. 26 август. (ТАСС). Латински Америка мехкашка тIехь-тIехьа дукхагIа хоалуш да Советски Союзацеи социалистически лагера мехкашцеи дола гIулакхий а торгови а бувзамаш шерде гIертилга. «Бразиле правительство бувзамаш ца хулаш 12 шу даьнначул тIехьагIа Россецара дипломатически гIулакхаш юхадоладар дувцаш я» — яхаш язду «Файнэншл таймс» яхача газето. Газето йоах, Бразиле правительство Китайски Халкъа Республика ший лоIамера пачхахьалкхе хилар бакъдара дешага а хьожаш я.

«Файнэншл таймс» яхача газето белгалдоаккх, Латински Америка пачхахьалкхенаш социалистически мехкашца торговли лелае безам болаш хилар — торговле хьакъехьа США-на карара йовла гIертилга да, яхаш.

Америна ВIашагIкхийтта Штаташ. Нью-Йорк лохехьарча даькъа тIарча улица тIа.

В. Егорова сурт. ТАСС фотохроника.

Миннеаполисе вице-президента Никсона даь къамаьл

ВАШИНГТОН, 26 август. (ТАСС). США вице-президента Р. Никсона селхан Миннеаполисе американски легиона съезде къамаьл дир. США-и СССР-ен хьалхле лелаераш вIашагIкхетара а дунен халкъашта юкъера кхохкам мелбара а духьал этта реакционни организаци я из легион. Вице-президента канцеляре кепатеха арадаьккхад Никсона къамаьл.

Вице-президента аьлар, Д. Эйзенхауэри Н. С. Хрущеви вIашагIкхетарах хила йиш йолчун мах беш, «вочаа а дикача а факторий лоархIам бе беза». «Из а вож а вIаши нийсдича, — аьлар Никсона — сона хетачох, г-н Хрущев ВIашагIкхийттача Штаташка хьехар бакъахьа бaь соцам ба».

Ше къамаьл деш Никсона юха а дийцар коммунисташ «дуненна доал де гIерт» яхеи коммунисташа лелгбу яхача «тийшабалхахи» ше хьалха дийца ларде доаца хабараш.

«Вайна юкъе барт ца хилар къоастаде а машар IалашбE а алхха советски лидерашен вайи уйлаш вIаши дикагIа кхетарах кхоачам ба аьнна Iехадала йиш яц вай. ЧIоагIа дог цIена а вIаши уйлаш кхетаеш а хиларца къоасталургйоана хьаштийи идеологейи кIоаргга а лоархIам бола а вIашдухьаленаш йолаш я,» — аьлар США вице-президента.

ТIаккха фу пайда лургба цу визито? ЧIоагIагIа из дош даьшхача, ала йиш я — алхха уйлаш вIаши кхетаяро машар Iалашбергбац, бакъда вIаши уйлаш ца ейзача тIом хила тарлургда. Из (Н. С. Хрущев — ред) воагIаш хиларо вIаши ца кхетадер кIезигде тарлургда, вайна юкъе барт ийгIа латта гIулакхаш тIом боацаш къоастаде бола темаш лакхбергба цу визито, цудухьа американски халкъо могае еза из визит».

«Сона хетачох,— аьлар дIахо Никсона,— американски халкъо дика тIаэца веза г-н Хрущев ВIашагIкхиттача Штаташка веча.

Президента Эйзенхауэра г-н Хрущевцара дискуссеш дикагIа хилча а хала хургья, хIана аьлча барт йигIа латта кертера гIулакхаши вIашдухьалара хьашташи цар дувцарг доландаь. Нийсхон хьалашка вайна массанена беза машар бахьан уж дискуссеш хила йиш йолча тайпара дика чакхъяргйолаш гIулакх ле вай».

Эйзенхауэр Европе вахар

ВАШИНГТОН, 27 август. (ТАСС). Селхан ВIашагIкхийттача Штатий президент Эйзенхауэр Европе вахав малхбузерча пачхахьалкхений правительствашта керте латтаранцца переговораш е.

„Амиго!“ — яьхар тхога

Къулбехьен Америка мехкашка гIолла гастролеш телаш лийнна дукхха ха а яьккха, укх денношка юха Грозне цIавера вай мехкахо, Эсамбаев Iалисолта Махьмуд. Ше вахара хьакъехьа Эсамбаевс дийцар:

— Ши бутт совгIа ха яьккхар оаха Къулбехьен Америка мехкашка гIолла лелаш. Цу юкъа оаха концерташ хьекхар Венесуэле, Колумбе, Мексике, Кубе, Бразиле, Ямайке, Чиле, Аргентине. Цига оаха 140 концерт хьекхар 150 эзар саг гаргга вIашагIкхийттача наха. Тха группа юкъе бар советски балетни школера викалаш — СССР халкъа артистка, С. М. Кирова цIерахча Ленинградски операи балетеи театра балерина Дудинская Наталья, РСФСР заслуженни артистка, Доккхача театра балерина Тихомирнова Ирина, Станиславскеи Немирович-Данченкои цIерахча театрера йоккха талант йола викал Виолетта Бовт, иштта кхыбараш а болаш — берригаш а 11 саг. Наха чIоагIа безам эцаш чакхъяьлар Советски артистий гастролеш. Мехико, Рио-де-Жанейро яхача, Каракасе, Буэнос-Айресе — массанахьа а тIанкI аьнна хьалйиза залаши гIозбаьнна наха детташ тIоараши хулар концерташ хьокхача хана. Сов раьза хиларах зрителий бIаргех хиш дувлаш бIаргадайра тхона дуккхаза а.

Тамаш яц, концерташ хьекха даьначул тIехьагIа советски артистий автографаш езаш болча дуккхача нахах тха кIалхардувла дезаш хинна хилар.

Сона цIаккха а дицлургдац шоашта дукхадезаш дола къама халхар массаза ду цигарча зрителий гIадболхаш хинна хилари цар детташ хинна тIоараши. Иштта хилар Венесуэла столице Каркасе сай партнераца «Хоропо» яха венесуэльски халхар аз деча хана.

Тха программа тIа «Сюрприз» санна лоархIаш дар из. ТIаккха, зале «Хоропо» оаз яьннача хана беррига зрителаш команда елча санна цхьатарра хьалгIайттар. Иштта лаьттар уж, цар дехар дарах шозза халхар даь даллалца.

Венесуэлера тхо дIадолхача хана цхьа ах сахьат мара ха йисаяцар самолет гIатта, аэродроме доллашехьа а портноша тха бустам боаккхаш. Дуккха денош а даьха, Советски Союзе тхо юха цIадоагIача наькъа совгIата кийчъяь къама костюмаш елар тхона, уж костюмаш тIа а ювхаш советски сцене венесуэльски халхараш де аьнна.

Къулбехьен Америке ше волча хана къамани халкъеи халхаращца чIоагIа безам болаш вар М. А. Эсамбаев. Уж халхараш Iомаде цун безам хиларах чIоагIа гIадбаха а гIозбаьнна а бар цигара нах. Советски балета мастера халкъа халхара искусство Iомае аз-аз новкъостал дергда яхаш бар Къулбехьен Америкера цIихеза бола артисташ. М. Эсамбаевс царна а Iомадора эрсий «Полянка» яха халхар. Талант йолаш болча вай даймехкахоша гастролеш луш хиннача мехкашкарча газеташеи журналашеи, Советски балета артисташа луча концертий хьакъехьа Iалаьмате дукха дика рецензеш язъярал совнагIа, чIоагIа гIаддаха яздора Эсамбаев Махьмуд латино-американски халхараш Iомадеш хиларах а. Цу тайппара бразильски газето бIарчча оагIув дIалаьцца аншлаг язъяьяр: «Советски халхархочо СССР-е дIахьу самбои гандомблеи», аьнна. Лохехьа теха М. Эсамбаева сурташ дар, уж халхараш Iомадеш из волча хана даьха.

— Тхо дIаккхаьчача мехкашкарча халкъа искусствоца тха болча безамо,— йоах дIахо Махьмуда,— хьадувцийтар латиноамериканцашка а, тха искусствоца селла безам бола нах, духьалъэллача аьшка занавеса тIехьашкара боахкалургбацар укхаза, яхаш. ТIакха цу тIеххьа хаттар дора. США-рча цхьанна а голливудски седкъан безам хIана хиннабац тха халкъа халхараши иллеши Iомаде?

Эсамбаевс хьахьокх Iалаьмате дукха Къулбехьен Америка халкъий къама ашараш тIайола пластинкаши ноташи. Уж совгIаташ шоаш луча хана кубинцаша, аргентинцаша, венесуэльцаша йоахар, Советски Союзе шоай искусство дIайовзар чIоагIа деза шоашта.

— ЧIоагIа дог гIоздоал са тхоашцара, советски нахацара, Къулбехьен Америкерча наьха гIа мелбаьккхача моттиге тхоашца хинна боккха безам дагабехача,— йоах Эсамбаевс.— Дуккхаза а хозар тхога моаршал хоатташ зрителаша детта цIогIарч: «Дахалда советски халкъ!» Массарел а дукхагIа хозар тхона «амиго» — новкъост яха испански дош. Тхо мел хиннача моттиге хьахозаш дар тхона из дош. Со Iомалуш хиннача Богот яхача Колумбийски городерча халхарий академе Iаьржа доска латтар. ХIара денна цу тIа яздийя хулар «Яхийла Советски Союз!» яха дешаш.

Цхьан колумбийски профессоро Советски артисташ ше волча хьоашалгIа бийхача хана тхоаш цун цIагIа хилар цIаккха а дицлургдоацаш дег чу дижар сона. Тхо из волча дIачудаьлча вай Гимн локхаш хезар тхона. ГIоздаьнна а цецдаьнна а долаш лаьттар тхо йиш сацалца. Тхоца цхьана латтар профессора дезал а. Советски наьха воккха доттагIа волча цо, еза хIама санна лелаю Гимн тIайола из пластинка. Се цIаккха Советски мехка хинна а вац хIаьта цо бахкийта нах сай цIагIа бIаргабовр чIоагIа дика а хет сона, йоахар профессора. Ший воI тIавоалавир цо тхона. Володя яр цун цIи.

— Владимир Ильич Ленина сийна — аьлар дас.

Цхьан московски фабрика марка тIайола цIе седкъа а боаллаш йола лерташ доа кий туллар цунна тIа. Из а яр дезало еза лерхIаш хIама.

Тхоай колумбийски доттагIчунца безаме Iодика а йийца арадаьлар тхо.

— Со а соцара новкъостий а цецбоахар гIа дIа мелбаьккхача нийслуш хиннача «мукъа дуне» оалаш болча мехкарча къело. Из мукъале укх тайпара я: капиталист мукъа ва болхлочоа эксплуатаци е, хIаьта болхло моцалла вала мукъа ва. Тха къамаьлаш хилар миллионий маьха хьал долча нахаца, оаха сагIаш тийлар даа хIама эца ахча доацаш болча иккаш цIенъеш багIача кагийча наха. Дийнахьа хоза особнякаши отелаши гора тхона, хIаьта бийсана концерташ оттадаь даьлча ара юккъе яьссача улицашка шоай берашца тхьайса бада ноаной гора. Оаха бихьа никъ Iалаьмате сакъердаме хиннабале а, къаьста лийнна ши бутт ха яьнначул тIехьагIа юха советски лаьтта воалаш кхы а хозагIа хетар.

Хьа репертуара Къулбехьен Америкерча наха эггара хозагIа хийттар малагIа яр, аьнна шийга даьча хаттара укх тайпара жоп делар Махьмуда:

Къаьстта хозагIа хетар «Индийски халхари» цул тIехьагIа «Урсашцара халхари». Грозненцашта бIаргадайнад уж. Москве ваха цкъа со концерт денна ваьлча, республикерча сценаш тIа дергда аз гастролеш яла Къулбехьен Америке се ваха хиннача хана айса Iомадаь цигарча халкъий халхараш. Цу халхаращца да венесуэльски «Холопо», колумбийски «Бамбоко», мексикански «Харабия тапотия», бразильски «Макумба».

Дика библиотекарь

Дика тоаяь, хоза, цIена я Сунженски районерча Ленина цIерахча колхозера библиотека. Мел эшачунца тоаяьй дешара зал, шо-шоай моттигашка дIа-юха дехкад художественни, технически, научни, политически, берий книжкаш. Пенах хьалтеха доахк портреташ, семилетках лаьца плакаташ, писателех йола фотомонтажаш. Столаш тIа дада газеташ, журналаш.

Библиотека заведующи я Погорелова Аня. Ший болх безаш а бовзаш а из хилар бахьан долаш вIаштIехьадаьннад библиотека болх иштта дика оттабе.

Дукха ба цига книжкаш дешараш а.

Библиотека болх дика оттабарал совгIа, бригадашка лекцеш, газеташ, журналаш деш Погореловас.

Дика новкъостал ду комсомольцаша библиотекара, цхьабакъда, юкъ-юкъерча комсомольцаша библиотека болх тоабара новкъостал ца дар меттел шоаш деша дIадихьаь книжка ханнахьа юха а дахьац. Царех ба В. Швыдко, В. Бабайдина.

Библиотекера книжкаш кIезига деш нохчий кагирхоша а.

Станицера беррига кагирхой библиотекера книжкаш дешаргдолаш чуозара чIоагIа къахьег Погореловас.

Я. КАГИРОВ.

Дика совгIат деннад Грозненски районерча Толстов-Юртарча берашта керда дешара шу долалуш. Из я 300 дешархочоа лаьрхIа кхозза вIаштIара яь школа.

Сурта тIа: Грозненски районерча Толстов-Юрта хьалъяь керда школа.

Г. ОШАЕВА сурт.

Железнодорожникашта керда цIенош даьд

ХIара бетта Грознерчеи Гудермесерчеи железнодорожникашта чубаха керда хьалдаь цIенош тел. Июль бетта Грознерча железнодорожникашта хьалдаь даьккхар 16 квартира йола нах чубаха цIенош. Дукха ха йоацаш ужжамо цхьаькха цIенош даьннад хьалдаь. 32-дезал чугIоргбола шиаш цIенош сентября бетта а да хьалдаь даргдолаш.

Гудермесе железнодорожникашта хьалдеш латт 48-дезалла квартираш хургйола шиаш цIенош.

С. КЕРИМОВ.

Къамаьл ду Грознера . . .

31-ча августе: 7.20 — «Юрташкара къахьегамхой кийчлуш ба парте ЦК-а аргIан Пленума сийленца накъа баха» — передача (эрсий меттала); 7.35 — Хоамаши, передачай программен; 7.45 — «Исламах дIа хIана къаьстар со» — беседа (нохчий меттала); 8.45 — «Малхи, седкъен» — беседа (гIалгIай меттала); 9.00 — Глинки «Камаринский» яха симфонически фантази; 17.00 — «Грозненски вагонникаш болча» — передача (эрсий меттала); 17.20 — «Барзкъаш теграш къахьегама вахте» — передача (гIалгIай меттала); 17.35 — Нохчийн гIалгIайи ашараш; 18.00 — «Кхоана школе» — передача (эрсий меттала); 18.20 — Керда хоамаш (эрсий меттала); 18.40 — Кагирхошта передача (нохчий меттала); 19.30 — Керда хоамаш (нохчийи гIалгIайи метташка).

1-ча сентябре: 7.20 — «Грозненский рабочий» газета обзор; 7.35 — Хоамаши передачай программен; 7.45 — Советски Союзера а доазол дехьара а хоамаш (нохчий меттала); 8.45 — «Колхозо гIишлонаш еча» — передача (гIалгIай меттала); 9.00 — Эрсий халкъа ашараш; 17.00 — «Доккха вахар» — очерк (эрсий меттала); 17.20 — «Красный молот» завода агитатораш» — передача (гIалгIай меттала); 17.30 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала); 17.40 — Халкъа ладувгIа а халхара а ашараш; 18.00—Юртбоахама болхлошта передача (эрсий меттала); 18.20 — Керда хоамаш (эрсийи нохчийи метташка); 18.45 — «Хьалхара ди школе» — передача (нохчий меттала);

2-ча сентябре: 7.20 — «Грозненский рабочий» газета обзор; 7.35 — Хоамаши передачай программен; 7.45 — «Ленина никъ» газета обзор; 8.45 — Советски Союзереи доазол дехьареи хоамаш (гIалгIай меттала); 9.00 — Кавказа халкъий музыка концерт; 17.00 — «Новатора карагIдийннараш» — репортаж (эрсий меттала); 17.20 — «Тха изобретателаш» — передача (гIалгIай меттала); 17.35 — Нохч-ГIалгIай ансамбла хоровой группо иллеш оалаш концерт; 18.00— Мехкдаьтта промышленноста болхлошта передача (эрсий меттала); 18.20 — Керда хоамаш (эрсий меттала); 18.40 — Юрта боахама болхлошта передача (нохчий меттала); 19.30— Керда хоамаш (нохч-гIалгIай меттала);

Редактора заместитель Дж. ХАМАТХАНОВ.

„Сов чIоагIа США-с мархIа дохкарах садукъаш латт тха“

Воккха пачхахьалкхен деятель, Турецки республика хьалхара президент хиннача Кемаль Ататюрка, цкъа мехка кхыча пачхахьалкхен доал тIаоттадьча султаний политикана ше критика еш, яьхад: «Цхьаккха а бокъо яц вай турецки халкъа тIаьлтта Iазап юха а цунна кач долла».

ХIанз болча Турце кулгалхоша дицдаьд исторе а Ататюрка а денна хьехамаш.

Американски «новкъостала» дукъ мехка кач а делла, Советски Союзаи машар безача кхыча лоалахарча пачхахьалкхенаштеи духьала тIаьлаьца йола тIема плацдарм яьй Турце територех заокеански империалисташа. Турци юкъе эзай агрессивни тIема блокашта — США хьехамца вIашагIъеххкача НАТО-неи СЕНТО-неи (хьалхагIа хинна Багдадски пакт). Ший мукъах йола туркий пачхахьалкхе кхерамеча новкъа яьккхай доал деча гIозараша.

Турцех Юхерчеи Юкъерчеи Малхбоалехьара американски ракето-атомни база е лерхIаш йолча ВIашагIкхийттача Штаташца яьча шин оагIорахьарча тIема соглашенена кулг яздаьд турецки правительствос укх шера март бетта.

Дуккха а доккхагIа дола «новкъостала» дакъа тIема гIулакхашта хьежаду США-с. Кхыча мехкашцарча гIулакхий министра Зорлус яьча заявленега хьежача, 1948 шера денз Турцена тела доладаь американски герзи тIема материалаши 1958 шера 1 миллиарди 700 миллион долларга дIакхаьчад. Ханз а хIара шера юкъера лаьрхIача 200 миллион доллар американски «новкъостал» кхоач Турцега, дукхагIча даькъе йокхий топаш, танкаш, самолеташ, хи кIал гIолла лела лодкаш, тIема кемаш, тIема кхоачам, тIема гIирсаш юкъе а долаш. Цул совнагIа, тайп-тайпара тIема гIирсаш хьалдара дукха ахча кхоач НАТО-га гIоллара а.

Экономически низ боацаш болча мехках дукха ахча доаде дезаш йола милитаризаце программа хьоарчаяьй ВIашагIкхийттача Штаташа. 25 миллион нах бахача Турце герз кара долаш ах миллион эскар лоаттаду машареча хана. Анкаре тIема гIулакхашка дIаухийта ший ахча, США-с телача тIема «новкъосталал» дукхха а дукхагIа да. 1959—1960 финансови шера алхха бюджетага гIолла тIема министерства хьожадаь ахча 1 миллиарди 146 миллиони турецки лир да, унахцIено лораяра гIулакхашта хьожадаьр 252 миллион лир а юрта боахама хьожадаьр 198 миллион лир а мара доацача метте.

Американски «новкъосталах» баьнна пайда ба Турце торговии платежнии балансай массаза а латташ йола дефицит. Американски «новкъостал» Турце тIаийцача хана денз даим дефицит йолаш хул Турце доазол арахьа еча торговле сальдо, цо доазолдехьарча пачхахьалкхенашца лeладу экономически гIулакхаш алхха малхбузехьарча мехкашца мара ца лeладеш хилар бахьан долаш.

Ахчан мах цIаьхха лохбалар бахьан долаш бахача наха чIоагIа зе даьд.

Турецки къахьегамхой вахар геттара во да. Йоккхача налогаша вIаштIабихьаб нах. Анкарски печата тIа кепа техача хоамаша яхачох, маьхаш лакха хиларга диллача дунен тIа эггара хьалхара моттиг лоац Турце.

Пачхахьалкхен бюджета чу ахча дукхагIа хьачудайтар духьа, тIема расходаша готъяь йолча правительствос хадданза маьхаш тIадетт промышленнии кхачани товарашта, лакхду коммунальни гIулакхаш дарах доаха маьхаш, машиннаькъашкареи почтовии тарифаш. Алхха укх цхьан шера соахкарчул шозза дукхагIа хIана деннадац аьнна лакхденнад цхьайолча лоархIамерча кхачан продуктай маьхаш.

Турци дукхагIа юрта боахам лелабеш мохк ба. ХIаьта а укх тIеххьарча шерашка тIехь-тIехьа кIезиглу цигара кхачан продукташ. Цига кхачан продукташ къе йолга а ховш, ший ширъяьнна яьда «совгIа йола юртбоахама продукташ» Турце йохка дIакхухьийт США-с.

Апрель бетта араяьннача «Миллиет »яхача газета цхьан номер тIа «Тха хьайбай боахам бохабу Америка» аьнна керта йозув а долаш араяьнна цхьа заметка яр. Автора яздора: «Американна вай хьашт хилар чIоагIа дика да. Цхьабакъда, США-с сов чIоагIа мархIа дохкарах садукъаш латт тха».

Турцерча шоай капиталовложенешта «екхан йола ди оттадара» йоакхо яьй американски монополеша. Кхыча мехкашкарча монополешта дерригa наькъаш доасташ а турецки къама капитала нийсса царна бокъонаш луш а дола «кхыча мехкашкарча капитал хьалхадахара хьакъехьара а мехкдаьтта тахкареи даккхареи хьакъехьара а законаш тIаийцар турецки правительствос. Печато беча хоамах мехкдаьтта доаллача моттигашка концессеш ийцай кхыча мехкашкарча 19 компане, царех 15 — американски я.

Март бетта меджлиса чIоагIийр 1957 шера 15 январе США-и Турцеи правительствашта юкъе яь хинна Турцерча частни американски капитала тешам луш йола соглашени. Соглашене тIа оттаьча условех шоай капиталаш дIаухийтача фирмашта цхьан оагIорахьара совленаш еннай, пачхахьалкхен суверинетет телха а еш. Демократически партегара меджлиса депутат волча Сабри Дилека яьшхар из соглашени, Османски импери йолча хана Турцех хьоарчаяь хинна капитуляцей режим юха кердайоахилга да из аьнна.

Республика эттача хана денз кхыча мехкашкарча капитала гIулакх тIехьашка тетташ хиннача, промышленносте пачхахьалкхен секторо доал делга могадеш хиннача Ататюрка политиках дIахадаш боагIа Турце дай. Американски капитал юкъе а долаш йиллача, Турце промышленность дегIайоалаергйолча банко шерагара шу массаза доала дукхагIа ахча дIахец частни предприятеш дегIайоалаярна. Массехк шу хьалхагIа а тIехьа керттера дакъа пачхахьалкхен предприятешка долаш хиннача текстильни промышленносте хIанз пачхахьалкхенчул дукхагIа дакъа лоац частни секторо.

Доазол дехьарча мехкий Турцега хьаьрча декхар, меджлисерча оппозице викалаша яхачох, 1 миллиарди 100 миллиони доллар да. Декхар такха низ боацача кхаьчаб хIанз мохк.

«Хи бух водар текхаргах тувсалу» оалаш кица хозахета даьккхадац туркаша.

Ше лоалла оттаеш долча гIулакхашца а американски декхараш хьерчаде раьза я Турци. Цу гIулакхо декхараш дукхагIа хьерчаду Турцех, хIаьта мехка боахам боха а бу. США-ца дуккха а мах къийсачул тIехьагIа 1958 шера август бетта правительствога кхаьчача «Стабилизаце заем» оалаш долча декхаро а (359 миллион доллар) тоабинзар мехка боахам. ХIанз дувц, «хи бух додаш латта турецкий кема» «тамашо» мара кIалхардоаккхаргдац, яхаш.

Ца аьлча йиш яц, бокъонаш цхьатарра йоаца массехк договори соглашении яр бахьан долаш США-с Турцерча ший персоналагахьа йоккха совле яьккха хилар. Цига я дуккха «кхелахой» «эксперташ», «инструктораш» юкъебоагIаш йола американски тIемеи экономически миссеш. Бизза нийса боацача хоамо яхачох, алхха тIема миссецара нах 4 эзар саг ва цига. Турцера американцаш турецки юрисдикцех мукъабаьхаб.

Шоай цIагIа санна лел янки Турце. «Ди а додац цига цхьа хатар ца хулаш,— яхаш язду «Ени-гюн» яхача газето, — улица тIа халахетар даьккхе а, машина кIалдихьа бер дийна а, цхьаннена чов яь а цаI ца дича Iац американцаш»... Оппозице даьча хаттара жоп луш, диъ шера чухь Турце 252 зулам американцаша даь хиларах хоам ца бича валанзар юстеце министр.

Цу тайпара да хIанзарча Турце вахарцара бокъонца дола бакъдараш. Цар бокъонца хьахьокх Турцега кхоачача американски «новкъосталах» цунна чIоагIа зе доалаш хилар. Цхьабакъда, цхьаккха хIаманца — базаца а салташца а ВIашагIкхийттача Штаташта ак оалаш йоаца Анкарера правительство кхерамеча новкъа гIолла дIахо а йода. Дувца дезаш дац, доал деш долча туркий гIозарий из политика мехка дIахорча вахара боккха кхерам болаш хилар.

Турецки общественносто тIехь-тIехьа дикагIа кхетаду Турцена долларащца телаш долча сагIилгаша хIанз шийгарча халонех из кIалхара ца яккхарал совгIа, цун хьал кхы а дукхагIа толхадеш хилар. МугIаререча наха ший массаболча овланца харцъю американски империализма агрессивни уйлашта караводаш йола политика, тIема кийчо еш йола политика.

ХIанз Турцена тIаэттача халача хьала из кIалхараялар дац тIема группировкашца цо дакъалацар. Из кIалхаръяргья Турецки халкъа къама хьашташта хеттача тайпара йола бокъонца мукъален политика цо лелайойя.

И. ГОРСКИЙ.

Тахан кинотеатрашка

Iан зал — «Залив страстей»
долалу: 10.50, 12.40, 2.30, 4.20, 6.10, 8, 9.45;
Ахкан зал «ТIема къайле»
долалу: 7.20, 9.10.

«Челюскинций» цIерахча кинотеатре
Йоккха зал — «Залив страстей»
долалу: 10, 12, 2, 4, 6, 8, 10
зIамига зал № 1 — «Залив страстей»
долалу: 8.30, 10.30, 12.30, 2.30, 4.30, 6.30, 8.30, 10.30
зIамига зал № 2 — «Хийраяр поселке»
долалу: 9, 11, 1, 3, 5, 7
зIамига зал № 3 — «Хийраяр поселке»
долалу: 9.15, 11.15, 1.15, 3.15, 7.15, 9.15

31-ча августера денз ерригача залашка «Къизал»

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Сталина улица, 23: ТЕЛЕФОНАШ: редактора — 2-41-23; редактора зам. — 2-07-01; бехктокхама секретара — 2-25-72; корректорске — 2-30-91; партийни вахарен экономикан отделий — 2-25-72;

СФ01823 1918 шерарча 11-ча августа цIерагIа йола типографи. Нохч-ГIалгIай АССР. г. Грозный, Революце проспект. 30/3. Заказ № 5726